

Polder.blad

April 2016

natuurpunt

Hobokense Polder

Slanke sleutelbloem - Foto: Luk Smets

Lente!

Nu lekker achter het raam, zalig genieten van de eerste zonnestralen: dat kan goed doen.

Deze weer veel te zachte winter was toch ook weer druk, voor velen onder ons.

Jammer genoeg moesten wij net na het verschijnen van ons vorig Polder.blad - twee dagen voor Kerstmis - afscheid nemen van een enorme werkkraft in onze afdeling. Roger Desmedt: een boom van een man, een keiharde werker, een peperkoeken hart, steeds bereid om waar dan ook hulp te bieden bij alle facetten van onze afdelingswerking. We wisten in die droevige eindejaarsperiode al dat we hem zouden missen: nu drie maanden later ervaren we dat omzeggens dagelijks. Een beeld over Roger zoals wij, Natuurpunters, hem ervaren hebben, kan je lezen in dit Polder.blad.

Maar we moeten verder en doen dat ook: Roger zou niet anders gewild hebben: plaatsnemen van het paddenscherp, hagen aanplanten, nestkastjes timmeren, wilgen knotten met scholen.

Ja, die wilgentenen waren "hot" dit jaar. 6 scholen zijn knotwilgentenen komen halen voor het bouwen van wilgenhutten en wilgentunnels: een verslagje van 1 van de scholen verder in Polder.blad.

De eerste bloemen en de eerste voorjaarsvogels zijn weer terug in onze Polder. Onze nieuwe kijkwand "De Roerdomp" is zo goed als klaar op nog wat informatie en educatieve borden na, maar daar wordt naarstig aan gewerkt. Ook zit de aanplanting daar al in de grond en kan deze verder uitgroeien dit jaar. Nu oogt het nog wat open en bloot,

maar deze zomer staat het er terug vol met planten allerlei.

Ook hebben de verschillende beheerteams weer niet stil gezeten: honderd meter wandelpad hersteld, veel maai- en kapwerken verricht rondom de vijvers zodat deze niet verlanden; ook zijn de koeien terug ingeënt en heeft ons zwerfvuilteam weer heel wat vuil uit de randen van de Polder verwijderd.

Voor onze paddenoverzetacties is het nog stilletjes: vriestemperaturen doen de beestjes niet bewegen. Wordt het een Paastocht naar de poelen? Ook nog leuk nieuws is dat het Hydeparkje terug wordt opengesteld voor het publiek. Dit gaat gepaard met een festiviteit op de Dag van het Park op zondag 29 mei. Maar later hier meer over.

Ook hebben we samen met het district en een school meer dan 200 meter haag aangeplant langs het Jef Vanlinden fietspad, je moet maar eens gaan kijken.

Onze uitgebreide kalender nodigt je uit om aan tal van activiteiten deel te nemen: vogeltrektellingen op de Scheldedijk, uitstappen naar het eiland Tiengemeten (Zuid-Holland), de Viroin (Wallonië), ... , tochten met vogelwerkgroep ARDEA naar Le Marais d'Harchies, Kruikebeke/Bazel/Rupelmonde en naar Kallo, maar ook wandelingen in ons eigen natuurgebied: vroegochtendwandeling met openluchtontbijt, kunstenuitstap met poëzie en openluchtreceptie, glimwormtocht in de duisternis, ... en natuurlijk kan je mee zorg dragen voor onze gebieden door te helpen bij het natuurbeheer in de Polder of in de Hollebeek (vanaf einde juni, want nu eerst rust in de natuur tijdens broedseizoen) of door elke eerste zondag van de maand zwerfvuil te helpen ruimen (jammer genoeg is dit nog steeds nodig!).

Inhoudstafel

Editoriaal	2
Kalender	3
Vogelvierdaagse ARDEA	11
Broedvogelinventarisatie	12
Onze sponsors	12
Wat gebeurt er in de Polder?	13
VOC- Brasschaat-Kapellen	14
Paddenoverzetacties	15
Film: More than Honey	15
Inheemse plantenmarkt	15
In memoriam: Roger Desmedt	16
Zoogdierenonderzoek	18
Wilgenhut bouwen	20
Vogelwaarnemingen	21
K3 zoekt U1	25
Colofon	26
De afdeling in beeld	27
Activiteitenkalender	28

Met dank aan de fotografen.
Enkele foto's werden van internet geplukt.

Voorkaft: Onze nieuwe kijkwand
Achterkaft: Zomerklokje
Foto's: Luk Smets

Veel leesplezier met dit nummer en geniet van de lente!
Groetjes,
Danny

Elke zaterdag en zondag om 8 u tot zondag 1 mei

Vogeltrektellen op de trektelpost Hobokense Polder

Gidsen: Luc Van Schoor - 0494/33 63 09 - luc.vanschoor@scarlet.be en Walter De Weger - 0495/23 77 10

Hoe meer je ernaar kijkt, hoe mooier het wordt. Zo gaat het ook met trekvogels. Nog steeds is de wetenschap niet helemaal rond met dit unieke en wonderlijke fenomeen dat zich twee keer per jaar wereldwijd voordoet en waar wij – geheel gratis bovendien – ook in Antwerpen-Zuid getuige van kunnen zijn en er met open mond naar mogen staan kijken. Buizerds die in bellen vliegen, honderd aalscholvers die in een “véé” passeren, een strakke streep van eenden aan de horizon, een front van honderden vinken die boven je kop scheert, een choreografisch bewegend stel zwanen dat laag over de Schelde glijdt, een reflecterende wolk steltlopers die de hemel doet bewegen, een klad kieviten die als feestelijke confetti 's over je heen dwarrelen, een eenzame valk die als een pijl door de lucht schiet... Allen op weg naar hun thuisgebieden in het noorden. De Scheldedijk biedt een open zicht om al dit moois goed te kunnen zien. Ervaren trektellers als Luc en Walter halen er zelfs de kleinste

zangvogeltjes uit de lucht, soms puur op het gehoor. Iedereen, van leek tot kenner, is er altijd welkom om mee te helpen kijken, tellen en noteren. Soms komen we er echt ogen en handen te kort! Het is een zeer leerrijke en plezierige activiteit die niet enkel regelmatig heel verrassende waarnemingen oplevert, maar ook gegevens voor de wetenschap. Dat kan tellen!

Praktisch:

Afspraak op de Trektelpost Hobokense Polder, Scheldedijk. Vijf minuten wandelen vanaf Petroleumkaai (parking), maar ook bereikbaar met de fiets via Polderstad en de Scheldedijk
Tijdstip: van 8 u tot 12 u

Opmerking: Let op, want vanaf dit voorjaar wordt de telpost **enkel in de weekends** zeker bemand. Zo het weer toch gunstig zou zijn

voor trek gedurende de weekdagen, kunnen bijkomende teldagen worden ingericht. Dat wordt dan aangekondigd op de ARDEA-blog. Afhankelijk van de weersomstandigheden kan het trek-tellen ook tot na 12 uur uitlopen. Via de website www.hobokensepolder.be/trektellen kan iedereen 's avonds al de telresultaten volgen. Meebrengen: verrekijker, telescoop, vogelgids, foto toestel, (warme) drank, plooiestoeltje

Zondag 3 april om 14 u

Zwerfvuilopruiactie in en nabij de Hobokense Polder

Door Vreedzaam Protest tegen Zwerfvuil o.l.v. Eric Van Braekel, Frank Van de Craen en Marc Wouters

Van harte welkom op onze activiteiten !

Honden kunnen in ons natuurgebied Hobokense Polder mee aan de leiband, maar kunnen niet mee bij andere activiteiten.

Kostendelend vervoer (7 eurocent/km wordt op de afspraakplaats georganiseerd)

Kindvriendelijke tocht

Voor deze activiteiten dient ingeschreven te worden

Al van in het voorjaar 2013 is Vreedzaam Protest tegen Zwerfvuil op initiatief van Eef Flo en samen met Natuurpunt Hobokense Polder elke eerste zondag van de maand actief in de Polder of aan de rand van de Polder om sluikestort op te ruimen. Dus stroop uw mouwen op, smeer uw kuit en kom ons gerust (opnieuw) vergezellen want alle hulp zal nodig zijn.

Praktisch: afspraak om 14 u op de parking van United Caps, Schroei-laan 15 te Hoboken.

Info: vreedzaamprotesttegenzwerfvuil@hotmail.com of www.facebook.com/vreedzaamprotesttegenzwerfvuil

Zaterdag 16 april om 15 u

Broedvogeltelling blauwe reigers in het Schoonselhof

Info: Luc Van Schoor, 0494/33 63 09 - luc.vanschoor@scarlet.be

Vogelwerkgroep ARDEA telt al drie jaar het aantal broedparen van haar boegbeeld.

In het verwilderd bos achter de kasteelvijver nestelen de reigers er vooral op de kruinen van grove dennen. Bewoonde reigernesten zijn in april te herkennen aan de aanwezigheid van de volwassen vogels op het nest of verse uitwerpselen, eierschalen en braakballen onder de nestbomen.

Deze bomen werden gemerkt met een cijfer en een stip per bewoond nest waardoor we de gegevens gerichter kunnen opvolgen. We telden in 2015 zeker 37 bezette nesten wat een toename was met 6 broedparen tegenover 2014

Hoe het dit jaar met de reigerkolonie vergaat, kan je zelf vaststellen op deze teldag.

Bij slecht weer wordt de telling verplaatst naar een latere datum.

Praktisch:

Aanmelden met opgave van tel.nr bij Luc Van Schoor.

Afspraak om 15 u aan de zij-ingang van het Schoonselhof, hoek Legerstraat/Koornbloemstraat te Wilrijk. Een stevige lange broek (bramen) en wandelschoenen of laarzen zijn aangeraden

Donderdag 21 april om 20 u

Bewegingsvergadering voor natuurgidsen, bestuursleden en begeleiders van activiteiten

Alle geïnteresseerden welkom in Zaal Moretus (bovenzaal), Berkenrodelei Hoboken.

Zaterdag 23 april om 6 u

Vroegochtendwandeling in de Hobokense Polder, met aansluitend ontbijt

Gidsen: Danny Jonckheere, 0478/33 24 27 en Marnix Lefranc, 0499/23 01 91

Ontbijtinformatie: Sylvia Van den Broeck, 0474/25 22 27

We moeten vroeg uit de veren voor onze klassieker om een onvergetelijke ervaring op te doen: de eerste vroege vogels die beginnen te fluiten. Zijn er al een paar voorjaarssoorten in de Polder aanwezig? Wie weet wat horen we dit jaar allemaal. Kom de natuur op een andere manier beleven, want het loont telkens de moeite. Ook al vele jaren koppelen we er een gezellig openluchtontbijt aan vast.

Praktisch:

Afspraak om 6 u op de Schroeiiaan (parkeerstrook nabij het station).

Ontbijt om 9 u aan het Kijkpunt. Einde ontbijt voorzien om 10 u.

Voor het ontbijt betaal je **6 euro per persoon en 3 euro voor kinderen** tussen de 4 en de 14 jaar. **Storten op BE81 5230 8065 0424 van Natuurpunt Hobokense Polder** met als vermelding "Ontbijt Hobokense Polder" en het aantal personen. **Graag voor 20 april storten**

Zeker laarzen en verrekijker meebrengen.

Zondag 24 april om 7.30 u

Le Marais d'Harchies en omgeving (Henegouwen)

Vogelexcursie - Waalse Klassieker nr 1

Leiding: Joris Van Reusel, Marnix Lefranc

Gids: Walter Van Spaendonk

Wie af en toe de website "Waarnemingen.be" volgt en zo op de hoogte blijft van o.a. de vogels die in ons land worden waargenomen, kan niet anders dan regelmatig de naam van het Henegouwse natuurgebied Le Marais d'Harchies te hebben opgemerkt. Dit waterrijk en heel bijzonder gebied, tot stand gekomen op de 'terills' van de steenkoolmijnen, is

misschien wel het beste vogelgebied van Wallonië, en telt naast tal van zang- en watervogels ook een aalscholverkolonie en enkele reigerachtigen (waaronder de koereiger) onder haar broedvogels. Ook in de herfst en in de winter is het een belangrijk rustgebied

Le Marais d'Harchies, één van Wallonië's beste vogelgebieden
-Foto: Joris Van Reusel

voor heel veel watervogels (o.a. eenden, zwanen en zaagbekken). Het is dan tevens een toevluchtsoord voor vogels die in het nabije Frankrijk door de jacht worden bedreigd.

Omdat in deze periode van het jaar de natuur er zo mooi is en de broedvogels er volop actief zijn, trekt ARDEA voor een volle dag naar dit gebied en haar directe omgeving. Er wordt stevig gewandeld (zeker een tocht van 5 à 7 km) maar er is ook tijd om vanuit de kijkhutten te genie-

ten van het landschap en de vogels. In de namiddag trekken we naar één van de vele natuurgebieden in de buurt. Deze excursie is zo de eerste in een reeks 'Waalse klassiekers' die ons wat dichterbij de natuur van onze zuiderburen brengt. Stip de datum alvast met een vette bol aan in je agenda en oefen al je franstalige vogelkennis, zodat je deze kennis-making zeker niet mist!

Praktisch:

Afspraak om 7.30 u aan 't Spant,

Boomsesteenweg 335, Wilrijk Einde om 19 u op dezelfde plaats Kostendelend vervoer aan 0,07 euro/km.

Aanmelden gewenst voor 20 april,

via ardea@hobokensepolder.be of bel Joris via 0486/83 62 34

Meebrengen: laarzen of wandelschoenen, verrekijker (telescoop), camera, vogelgids en lunchpakket

Zondag 1 mei om 8.15 u

Tiengemeten: een natuurparel in Zuid-Holland

Info: Luk en Ria Smets-Thys – 0476/33 79 36 – ria.thys@telenet.be

In 2006 is Tiengemeten omgevormd van landbouwgrond naar natuur. Aan de zuidkant is een gat in de dijk gegraven; een groot deel van het eiland staat nu dagelijks onder invloed van de rivier. Verderop staat het water stil en ontstaat een uitgestrekt moeras. In de oudste polder van het eiland herstelt Natuurmonumenten het oude cultuurlandschap. De geschiedenis is herkenbaar gebleven in het landschap; historische gebouwen zijn behouden en hersteld. De variatie in landschappen zorgt voor een grote rijkdom aan planten en dieren.

Het is alweer sinds 2008 geleden dat we het eiland bezochten. Hoog tijd om eens te gaan kijken hoe de natuur er de bovenhand heeft gekregen. We maken een mooie landschapswandeling en hebben aandacht voor flora en fauna.

In **Wildernis**, het westen van het eiland, is het water de baas. In dit gedeelte heersen de getijden dankzij een enorme kreek die via een gat in de dijk verbonden is met het Haringvliet. Dit zorgt voor dynamiek in de natuur.

Het centrale deel van het eiland is een open watermoeras en heet **Weelde**. Jong riet komt op langs de oevers van het water. In voor- en na-jaar vallen de voedselrijke slikplaten droog. Kluten, wulpen, scholeksters en allerlei andere 'vogels op hoge poten' komen dan bijeten op hun tocht van noord naar zuid en vice versa.

Weemoed is het oostelijk deel van het eiland. Hier komt het gevoel van de 19de eeuwse kleinschalige landbouw terug.

Praktisch:

We vertrekken om stipt 8.15 u op de parking onder het viaduct, ter hoogte van 't Spant, Boomsesteenweg, 335 Wilrijk. We zijn daar weer terug omstreeks 19.45 u.

Wandelafstand: ca 12 km
Kostendelend samenrijden (7 euro-cent/km te betalen aan de chauffeur – totale rijafstand: ca 180 km)
Meebrengen: verrekijker, laarzen, picknick, een drankje, fototoestel.

Deelnameprijs: **5 euro** (boot naar Tiengemeten vanuit Nieuwendijk en terug) en wie een lidkaart heeft van Natuurmonumenten, betaalt 4 euro.

Gelieve dit bedrag te **storten op de rekening van Natuurpunt Hobokense Polder BE 81 5230 8065 0424** met als mededeling "Tiengemeten". en dit **ten laatste 25 april**.

Zondag 1 mei om 14 u

Zwerfvuilopruiactie in en nabij de Hobokense Polder

Door Vreedzaam Protest tegen Zwerfvuil o.l.v. Eric Van Braekel, Frank Van de Craen en Marc Wouters

Meer info: zie 3 april

Maandag 16 mei om 9 u en/of om 14 u

Slow! Vogelexcursie nr 1 - KBR, ...op een mooie Pinksterdag

Leiding: Joris Van Reusel

Gidsen en kenners: Guy Borremans, Kathy De Lange en Wim Mertens

Op deze mooie 2de Pinksterdag, wanneer de natuur volop tot bloei komt en de vogels druk bezig zijn met hun broed, kan je niet thuis blijven zitten en moeten we er samen op uit. En daarvoor hoeven we niet zo ver te gaan, want aan de overkant van de Schelde ligt een stuk prachtige (nieuwe) natuur op amper een boogscheut van ons werkingsgebied: de polders van Kruibeke, Bazel en Rupelmonde.

We introduceren vandaag het SLOW!-concept om deze vogelexcursie te organiseren. SLOW! staat voor 'rustig aan, tijd nemen om de vogels te laten komen en ze uitvoerig bekijken'. We beperken ons per halve dag tot één of twee goede observatieplekken. Niet zo zeer het aantal gespotte vogels telt, wel de manier waarop we ze kunnen observeren. Attent zijn voor wat opduikt, terwijl je zittend afwacht in het gras of vanaf een dijkje of een zitbank zitten loeren, of rustig wandelend op een kort traject proberen de aanwezige en passerende vogels te observeren en herkennen. Eenvoudigweg: naar vogels kijken zonder stress.

Zo proberen we iets meer van hun gedrag, geluid en biotoop te leren. En dat op een geconcentreerde maar gezellige manier, samen maar wat apart kan ook, en met steeds enkele ervaren vogelaars, en kenners (qua fotografie, tekenen, geluiden...) in de buurt die je kunnen bijstaan met raad en tips. Ideaal: ontspannen én leermoment, dus voor stille genietters, leergierige luiaards, beginnende vogelfotografen en -tekenaars, maar ook voor liefhebbers van directe, intense natuurbeleving! Als deelnemer kan je kiezen voor een halve of een hele dag.

Voormiddag (deel 1): te voet

Afspraak:

- om 9 u aan 't Spant, Boomse-

steenweg 335, Wilrijk (met de fiets).

- om 9.30 u aan het veer van Hoboken, Leo Bosschartlaan, Hoboken (met de fiets of te voet).

Einde van deel 1 omstreeks 12.30 u

In de voormiddag vertoeven we samen "om en rond de kijkwand" van Kortbroek. In dit heerlijke kleine moerasgebiedje zijn op een boogscheut van elkaar zeker heel wat watervogels (eenden, kluten, aalscholvers, reigers...) en zangvogels te spotten. Je kan er vanaf een dijk, een bruggetje of ponton rustig vogels observeren die er wel wat volk gewend zijn (wandelaars, joggers, fietsers). Je kan ze dus redelijk goed benaderen. Fotografen en tekenaars, neem je gerief dus zeker mee! Ook de nabije Scheldeoevers, en het noordelijk deel van de Polder van Kruibeke kunnen we vanaf deze plek rustig observeren.

Tijdens de middag, en bij goed weer, picknicken we in het gebied. Bij minder goed weer kunnen we terecht in een nabije taverne.

Namiddag (deel 2): met de fiets:

Afspraak: om 14 u aan het veer van Kruibeke, Scheldelei, Kruibeke (met de fiets)

In de namiddag starten we terug bij Kortbroek. Wie wil, kan dan zelfstandig een prachtige, lange wandeling maken, maar samen met bioloog en ANB-medewerker Wim Mertens verkennen we per fiets de Polders van Kruibeke. Dit is de officiële naam van het overstromings- en natuurgebied langs de Schelde tussen Kruibeke en Rupelmonde. We houden enkele langere pauzes bij de zogenaamde 'tijdsapsules' (infopunten) waar we genieten van het uitzicht over de verschillende deelgebieden. Naast een inwijding in de geschiedenis, de

toekomstige ontwikkelingen en het beheer van het gecontroleerd overstromingsgebied (GOG), het gecontroleerd gereduceerd getijdegebied (GGG), het weidevogelgebied en de broekbossen zal er voldoende tijd zijn om te luisteren en te kijken naar de aanwezige vogels. Roerdomp, woudaapje, bruine kiekendief, sprinkhaanzanger, snor e.d.m. horen zeker tot de mogelijkheden.

We eindigen omstreeks 17 u in de Duiventoren in Bazel, hopelijk op het terras waar je ook nog iets kan eten. Van hieruit kan je zelfstandig (of in groep) terug naar het veer fietsen. Voor de echte die hards is er nog de mogelijkheid om vanaf 19.30 uur mee naar bevers te gaan speuren aan de Rupelmondse Kreek. Vanaf één uur voor zonsondergang (20.30 u) is de trefkans best groot. In dat geval fietsen we in groep terug zodat we de laatste veerboot van 22 u naar Hoboken halen.

De kluut is een broedvogel van Kortbroek
Foto: BNLSO

Praktisch:

Afspraakplaats, vertrek- en einduur:
per dagdeel, zie hoger

Aanmelden gewenst voor 14 mei,
via ardea@hobokensepolder.be of
bel Joris via 0486/83 62 34

Meebrengen: gepaste kledij, verrekijker (telescoop), camera, vogelgids, schetsgerief, dekentje, lunchpakket.
Fietsers: pomp en reparatiekit.

De Polders van Kruibeke en de Schelde, een prachtig (nieuw) natuurgebied aan de overzijde van de Schelde. Foto: Natuur en Bos

Donderdag 19 mei om 20 u

Open bestuursvergadering in Zaal Moretus

Alle geïnteresseerden welkom

Donderdag 2 t.e.m. zondag 5 juni

Vogelvierdaagse Groningen

Gids: Luc Van Schoor - Begeleiding: Kathy De Lange en Joris Van Reusel

Meer info: zie verder in Polder.blad

Zondag 5 juni om 14 u

Zwerfuielopruimactie in en nabij de Hobokense Polder

Door Vreedzaam Protest tegen Zwerfvuil o.l.v. Eric Van Braekel, Frank Van de Craen en Marc Wouters

Meer info: zie 3 april

Zondag 12 juni om 7.30 u

Daguitstap naar de Viroin

Gids en leiding: Marnix Lefranc, marnix.lefranc@telenet.be
0499/23 01 91

Op weinig plaatsen in België is er zo'n grote verscheidenheid aan merkwaardige planten te vinden dan in de vallei van de Viroin en omgeving.

De dagzomende kalkhellingen bieden een interessant biotoop voor plantensoorten die elders niet te vinden zijn. Vooral op de droge en warme zuidzijde van de "tiennes" of heuvels zijn nogal wat zeldzame planten te vinden, met name wilde orchideeën. Elders op vochtiger en schaduwrijke plaatsen komen we dan weer andere merkwaardige planten tegen.

De regio is ook een waar vlinderparadijs. Hier komen veel soorten voor die elders in ons land niet of moeilijk te vinden zijn.

Tijdens deze daguitstap genieten we volop van al het fraais dat de natuur

ons te bieden heeft.

Praktisch:

- Verplicht om op voorhand in te schrijven. Zo kunnen kandidaat deelnemers met vervoersproblemen zeker mee.
- Kostendelend vervoer aan 7 eurocent/km (te betalen aan de chauffeur).
- Vertrek aan de viaduct tegenover 't Spant, Boomssteenweg 335 in Wilrijk
- Meebrengen: stevige wandelschoenen, verrekijker, plantenupe, fotoestel en lunchpakket.
- Terug om 19 u aan 't Spant in Wilrijk

*Poppenorchis
Foto: Marnix Lefranc*

Donderdag 16 juni om 20 u

Open bestuursvergadering in Zaal Moretus

Alle geïnteresseerden welkom!

Vrijdag 17 juni om 21.30 u

Natuur in de duisternis: Thema: glimwormen

Gids: Danny Jonckheere, 0478/33 24 27 – jonckheeredesmedt@gmail.com

Gezien het succes van de avondlijke wandeling vorig jaar, herhalen we deze themawandeling. We gaan de glimwormen vandaag ook nog eens trachten te ontdekken.

De glimworm is een fabelachtig dier-tje ... nog niet zolang geleden zagen we dwaallichtjes geregeld door de bomen dansen. Met hun merkwaardige eigenschap om licht te produceren, gaven ze vroeger aanleiding tot tal van verhalen over elfjes, geesten en trollen...

Helaas gaat het niet zo goed met hen, en behoren ze binnenkort echt tot de fabeldier-tjes. Glimwormpjes danken hun naam aan hun vermogen om licht te produceren. Dat licht

maken ze aan in de gespecialiseerde cellen van hun lichtorgaan, waar een bijzondere biochemische reactie plaatsvindt. Tijdens deze reactie wordt energie afgegeven onder de vorm van fotonen, licht dus. Vooral 's nachts demonstren glimwormen hun lichtkunsten. Je hebt de grote en de kleine glimworm, de mannetjes van de kleine glimworm staan ook bekend als vuurvliegjes. Een derde slecht gekende soort is de kortschildglimworm.

Volwassen exemplaren van alle drie de soorten kan je vanaf juni vinden en in sommige jaren al van vanaf half mei. Sommigen houden dit zelfs vol tot midden juli.

De meeste glimmen maar voor een

uurtje: tussen 22.30 u en 23.30 u. De mannetjes van de kortschildglimworm zijn ook overdag actief.

Praktisch: we komen om 21.30 u samen op de parking op de Schroei-laan nabij station Hobokense Polder en gaan vandaar een wandeling maken. Wat nemen we niet mee: een zaklamp. Wel een muggenwerend middel en een warme pull of jas.

Zondag 19 juni om 14 u

Kunstenroute in de Hobokense Polder

M.m.v. Kunstacademie Hoboken o.l.v. Erik Van In

Gedichten, voorgedragen door Chris Verwaest, Danielle Van Nieuwenhuysse,

Josée De Ridder en Nicole Gielman - Inschrijven: Ria Thys, 0476/33 79 36 - ria.thys@telenet.be

Van zondag 19 juni tot en met woensdag 29 juni stellen een aantal studenten InSitu atelier beeldhouwen van de Stedelijke Academie voor Beeldende Kunst Hoboken een tiental werken ten toon in de Hobokense Polder.

Het thema waar zij dit schooljaar rond gewerkt hebben = EXPO EXPOTEN. Expoten is een onbestaand woord, maar verwijst naar expo en exoten.

Een exoot is de status van een organisme dat zich heeft gevestigd in een land waar het oorspronkelijk niet vandaan komt. Dit zal een onderliggend thema vormen, verborgen, subtiel en poëtisch weliswaar.

De beelden en installaties zullen zich concentreren in de buurt van de Aciérie (runderstal), waar ook de receptie zal doorgaan.

Tijdens de wandeling zullen Leerkracht projectverantwoordelijke Erik

Van In en zijn studenten uitleg geven over de geplaatste beelden. Dit project wordt mee ondersteund door de Cultuurdienst van Hoboken.

Onze Natuurpuntdames Danielle, Chris, Josée en Nicole zorgen met gedichten voor een poëtische sfeer. Bij het ter perse gaan, denken we nog na over een vleugje muziek.

De Kunstacademie biedt alle deelnemers een receptie aan met logistieke ondersteuning door Natuurpunt.

Praktisch:

Afspraak om 14 u op de parking van United Caps (voorheen Procap), Schroei-laan Hoboken. De wandeling + receptie zal ongeveer een tweetal

uren in beslag nemen. **We vragen onze Natuurpuntleden ivm de receptie in te schrijven voor deze wandeling bij Ria.**

Stevige wandelschoenen na vochtig weer, muggenmelk.

De Kunstenroute kan tot en met 29 juni vrij bezocht worden (Oude spoorweg en omgeving Aciérie)

Zaterdag 25 juni om 9 u

Natuurbeheer in de Hobokense Polder

Info: Danny Jonckheere, 0478/33 24 27 – jonckheeredesmedt@gmail.com of Wim Mertens, 03/216 93 62 - wim.a.mertens@skynet.be

Vandaag starten we na het broedseizoen weer met het maandelijkse weekendbeheer in de Hobokense Polder. Er wordt gewerkt van 9 u tot 13 u. We kunnen ieders hulp gebruiken om het natuurbeheer uit te voeren: jong en oud, man en vrouw. Een greep uit de uit te voeren werken voor de komende maanden:

- maaien en afvoeren van maaisel
- onderhoud wandelpaden
- verwijderen van exoten
- verwijderen van sluikstort

Vele handen maken het werk lichter en geven ook een fijne sfeer. Dus welkom.

Praktisch:

Afspraakplaats: Schroeilaan 15 (straat naast de spoorweg) aan de container aan firma United Caps (= achteraan het bedrijf).

Meebrengen: werkhandschoenen en stevige schoenen of laarzen

*Flor: heel trots en gedreven op de grasmaaier
Foto: André Van Langenhove*

Zondag 3 juli om 7.30 u

Slow! Vogelexcursie nr 2 - Kallo, ...wat ruischt er in het riet?

Leiding: Joris Van Reusel, Guy Borremans, Kathy De Lange

SLOW!

Bij het begin van de grote vakantie, met de examenstress achter de rug en de beats van de zomerfestivals op de achtergrond, zoeken we de rust op van het Groot Rietveld in Kallo. In dit prachtige natuurgebied, vlakbij de Waaslandhaven, bevindt zich één van de grootste rietvelden van ons land. En dat zit (niet alleen in deze tijd van het jaar) vol vogels. Eén van de meest bijzondere vogelsoorten die hier sinds enkele jaren weer tot broeden komt, na vele jaren afwezigheid uit onze regio is het wondermooie woudaapje. Deze kleinste reigerachtige is nog steeds zeer zeldzaam maar doet het de laatste jaren gelukkig weer wat beter (dankzij biotoopherstel). Hij leeft teruggetrokken in het riet en struikgewas van het moeras, en is vooral actief in de schemering. Daarom is het woudaapje een moeilijk waar te nemen soort. Maar begin juli wordt deze schuchtere vogel wat meer zichtbaar omdat hij dan ook overdag actief naar voedsel (kleine visjes) zoekt om zijn jongen te voeden.

Hij vliegt dan vaker over het riet en laat zich zo af en toe zien. Met wat geluk krijg je 'm dan ook even te zien in een struik of op een rietstengel. Maar ook andere typische vogels

van rietmoerassen krijg je hier in deze periode wel vaak te zien, zoals baardmannetjes, geoorde fuut, visdieffjes, kleine karekieten en Cetti's zangers.

Genoeg aanleidingen om een halve dag op de loer te gaan liggen naast het rietveld, en te observeren wat er hier beweegt. Omdat dit een SLOW!-vogelexcursie is, maken we geen lange wandelingen maar blijven we wel lang op en rond één of maximaal twee plekken hangen. We doen het rustig aan en nemen de tijd nemen om de vogels te laten komen en ze uitvoerig te bekijken. Zo proberen we iets meer van hun gedrag, geluid en biotoop te leren. En dat op een geconcentreerde maar gezellige manier, samen maar wat apart kan ook, en met steeds enkele ervaren vogelaars, en kenners (qua fotografie, tekenen, geluiden...) in de buurt die je kunnen bijstaan met raad en tips.

Praktisch:

Afspraak: 't Spant, Boomsesteenweg 335, Wilrijk.

Vertrek: 7.30 u - Einde omstreeks 12.30 u

Het woudaapje is een zeldzame en schuchtere rietvogel die zich begin juli wel wat meer laat opmerken. Voor wie geduld heeft....

Foto: Kathy De Lange

Kostendelend vervoer aan 0,07 euro/km.

Aanmelden gewenst voor 1 juli, via ardea@hobokensepolder.be of bel Joris via 0486/836.234.

Meebrengen: wandelschoenen, verrekijker (telescoop), camera, vogelgids, schetsboek, dekentje.

Zondag 3 juli van 9.30 u tot 14 u

Natuurbeheer in de Hollebeekvallei

Info: Dirk Vandorpe – dirk.vandorpe@telenet.be

Vandaag is het noordelijk deel van de Hollebeek aan de beurt. We gaan er maaien, snoeien, en waar nodig exoten verwijderen. Al wie mee wil helpen, welkom, vele handen maken immers het werk lichter.

Praktisch:

Afspraak om 9.30 u aan het bruggetje van het park, ingang via de Hollebeekstraat te Hoboken, of via de Gillis Verdonckstraat te Wilrijk.

Er is een middagpauze voorzien. Er wordt gezorgd voor broodjes, koffie en frisdrank door Dirk. Tegen 14 u ronden we de werkzaamheden af en kunnen we nog wat na praten. Gereedschappen zullen aanwezig zijn, wandelschoenen of beter nog laarzen zijn aangewezen.

Graag uw deelname melden aan Dirk Vandorpe, dit in verband met de aankoop van broodjes. Ook voor verdere vragen beschikbaar via email.

Vrijdag 8 juli om 9.30 u of 10 u

Er groeit iets in Meise ...!

Leiding: Hilde Janssens, 0479/81 39 98 - hiljans@hotmail.com

Een ervaren gids brengt ons naar Wild Meise voor een natuurronde. Een groot deel van de Plantentuin wordt als natuurlijk biotoop beheerd. Hier groeien inheemse orchideeën, lopen reeën rond en kabbelt het water van enkele bronbekjes. In de Plantentuin groeien ook spontaan heel wat soorten korstmossen en paddenstoelen, waarvan sommige erg zeldzaam zijn. Stevig schoeisel aanbevolen!

In de Oranjerie eten we nadien dagverse huisbereide maaltijdsoep met wit en bruin bioboerenbrood.

Het ganse domein bezoeken met 18.000 soorten planten is wat veel voor 1 dag maar voor de tuin van de geneeskrachtige kruiden maken we zeker tijd! Bij regenweer zijn de "11 kassen" van het Plantenpaleis in onze internationaal befaamde Plantentuin een goed alternatief!

We passeren het kasteel van Bouchout en bekijken de tijdelijke tentoonstelling: Achilles Cools en Brenne. Hun kunst vormt een symbiose tussen plant, dier en mens. In beelden, schilderijen en etsen brengen zij hun persoonlijke weergave van de wereld, van de natuur met zijn grote vormenrijkdom en raadsels.

Praktisch:

- Inkom + gids + maaltijdsoep (zonder drank) = 20 euro

- Samenkomst: ofwel
 - 9.30 u op parking van Cultureel Centrum Aartselaar, Della Faillelaan 34 om auto-delend te rijden of

- 10 u aan de ingang van Plantentuin Meise, Domein van Bouchout, Nieuwelaan 38, 1860 Meise - A12 Boom-Brussel, uitrit 3 'Meise'

- Terugkeer omstreeks 17.30 u

- Inschrijven VOOR 1 juli bij Hilde en **20 euro betalen op rekening van Natuurpunt Aartselaar: BE56 2930 2120 7588** met als mededeling "Meise"

Vogelvierdaagse Groningen donderdag 2 tot zondag 5 juni Vogelwerkgroep ARDEA

Het noorden van Nederland kent een enorme rijkdom aan natuur, gaande van bos- en veengebieden, weide en moerasgebieden tot de Waddenkust. Deze variatie in landschappen trekt heel wat vogels aan, waaronder ook zeldzame soorten

Daarom is het zeker de moeite waard om via ARDEA kennis te maken met enkele vogelrijke gebieden.

Vanuit onze verblijfplaats in Noordlaren verkennen we de **Onner- en Oostpolder**, een voormalig weidegebied dat aansluit bij het **Zuidlaardermeer**. Door een aangepast natuurbeheer ontstond er sinds enkele jaren een uitgestrekt plas-drasgebied dat internationale bekendheid kreeg vanwege de grote aantallen vogels die er voorkomen. Daarbij boeiende broedvogels als zwarte stern, witwangstern, witvleugelstern (jawel!) kleinste waterhoen (moeilijk te vinden), geoorde fuut en grutto. Begin juni vorig jaar konden we er ook baltsende kemphanen en steltkluut waarnemen.

Wat verder noordwestelijk liggen de **Onlanden**, een 2500 ha groot natuur- en waterbergingsgebied op de grens van Drenthe en Groningen. In vroeger tijden was dit een groot veenmoeras dat later werd omgevormd tot weidegebied. Vanaf 2012 is dit uitgestrekt gebied weer teruggegeven aan de natuur. Daardoor ontstaat er opnieuw een moerasgebied met een bijzondere broedvogelpopulatie waarbij o.a. roerdomp, zomertaling, bruine kiekendief, kwartelkoning, porseleinhoen, watersnip en snor.

Het programma is nog volop in voorbereiding maar op de heen- en terugreis bezoeken we zeker enkele interessante vogelplekken zoals **De Wieden** met o.a. purperreiger, grote zilverreiger en lepelaar; het natuurgebied **Diependal**, de enige plaats in

Nederland waar roodhalsfuut broedt; het prachtige **Fochteloerveen** waar o.a. kraanvogels en paapjes broeden; en mogelijk ook het Ketelmeer en de Oostvaarderplassen voor zeearend.

Keuze genoeg dus!

Praktisch:

Gids: Luc Van Schoor 0494/33 63 09
Begeleiding:

Kathy De Lange 0478/31 49 08 -

kathy.de.lange@gmail.com

Joris Van Reusel 0486/83 62 34 -

info@jupiter24.be

- Aantal deelnemers: 16 (max. 20)
- We rijden kostendelend met eigen wagens.
- Verblijf: Natuurvriendenhuis De Hondsrug nabij Noordlaren
- Prijs: 160 euro pp op basis van 3 overnachtingen in 2 persoonskamers en volledige maaltijdverzorging.
- Extra dranken en vervoerskosten (reken op 50 à 70 euro) zijn optioneel

- Inschrijven kan tot uiterlijk 30 april mits voorafgaande melding per e-mail aan kathy.de.lange@gmail.com
- Graag daarbij ook vermelden of je al dan niet zelf wil rijden
- Je bent pas ingeschreven na **storting van 50 euro op rekening BE81 5230 8065 0424** van Natuurpunt Hobokense Polder met referentie "Groningen" + het aantal personen. Het saldo wordt tegen 30 april betaald. De deelnemers ontvangen begin mei de nodige informatie.

Witvleugelstern - Foto: G. Kiekebos

Broedvogelinventarisatie in de Hobokense Polder Periode einde maart - half juni 2016

Drie jaar geleden werd een groot aantal vogelsoorten die in de Hobokense Polder broeden (maar niet alle vogels die er broeden) nauwkeurig geobserveerd, om zo hun voorkomen qua aantal en locatie te kunnen vaststellen.

Dat levert bijzonder waardevolle informatie over het gebied op: hoe reageert een soort op de natuurlijke evolutie van het gebied (bv verandering en verbossing) of op het natuurbeheer (bv maaien en kappen)? Worden de beoogde doelstellingen gehaald? Waar moet ingegrepen worden?

Anderzijds levert deze inventarisatie heel veel informatie op die zowel voor de getelde soorten als voor een groter regionaal gebied waardevol is, door de methodische aanpak van de inventarisatietechniek: herhaalde wandelingen over vaste routes, met beperkte tussentijd en in een welbepaalde periode.

Conservator-bioloog Wim Mertens en enkele ervaren vogelkenners trekken er daarom ook deze lente weer 7 à 8 keer vroeg in de ochtend (en ook 's avonds) op uit en nodigen ernstig

geïnteresseerden uit om mee te gaan en te helpen. Gedurende enkele uren wordt aandachtig gekeken en genoteerd (ook digitaal), maar vooral veel geluisterd. De meeste gegevens worden immers via auditieve waarneming vergaard. Dat is knap moeilijk, maar voor wie een aantal keren bereid is om mee te gaan en te leren, een bijzondere verrijking!

Er wordt meestal in het weekend geïnventariseerd, maar weekdagen kunnen ook gepland worden. Omdat de organisatie in teams van max. 4 à 5 personen met minstens één ervaren vogelkenner nodig is, is aanmelden op voorhand (voor de hele reeks) verplicht. Er worden dan onderling concrete data bepaald in de periode van eind maart tot half juni. Wie ernstige interesse heeft om

*De blauwborst, een broedvogel van de Hobokense Polder
Foto: Birdphoto.nl*

hier aan mee te werken, meldt zich via e-mail aan bij Wim Mertens en zal verder worden betrokken bij de

concrete planning. Nadien worden de wandeldata op de blog bekend gemaakt en is aansluiten (misschien) nog mogelijk...

Praktisch:

Leiding: Wim Mertens -

conservator@hobokensepolder.be

Deze handelaars ondersteunen Natuurpunt Hobokense Polder

Hartelijk dank aan onderstaande handelaars en bedrijven voor de financiële ondersteuning die we van hen krijgen voor de verdere ontwikkeling van ons natuurgebied

Fietswinkel XTR-shop, Kapelstraat 137, 2660 Hoboken Tel. 03/827 58 47

Verzekeringen en beleggingen Alert NV, Kioskplaats 62, 2660 Hoboken Tel. 03/827 31 50

Verzekeringskantoor Marc Van Ruymbeke, Frans Smekensstraat 7, 2660 Hoboken Tel. 03/827 29 48

Beenhouwerij Van der Keere, Kapelstraat 39, 2660 Hoboken Tel. 03/827 53 01

Tuinaanleg Huylebroeck, Jules Pauwelstraat 50/52 2660 Hoboken Tel. 03/830 44 90

Uurwerken, juwelen en optiek, Annik De Mey, Kioskplaats 81 / 83, 2660 Hoboken Tel. 03/830 21 12

Centrale verwarming & Sanitair Lamberechts bvba, Jan van de Wervelaan 39, 2660 Hoboken Tel. 03/830 29 75

Brood & Banket bij Marc & Evi Helsen, Kregelstraat 83, 2660 Hoboken Tel. 03/827 47 04

Broodjeszaak Bagatelle, Steynstraat 35, 2660 Hoboken Tel. 03/825 47 44

United Caps, voorheen Procap, plasticen dopjes, Schroeilaan 15, 2660 Hoboken Tel. 03/830 40 00

Taverne De Schorren, Graspolderlaan 32, 2660Hoboken Tel. 03/828 49 96

Illustrating animator, Jasper Van Gestel, www.jaspervangestel.be

Designer Antwerpen, Johan Meuris, www.johanmeuris.eu Tel. 0494/14 79 23

Wat gebeurt er in de Polder?

Tekst: Wim Mertens en Peter Van Elsacker - Foto's: André Van Langenhove, Danny Jonckheere en Koen Schelkens

Kijkwand

Op 23 december 2013 staken vandalen de kijkhut aan het Broekskot in brand ... in januari 2016 staat er een nieuwe kijkwand op deze plaats.

Onmiddellijk na de totale vernieling van de oude kijkhut begon de planning voor een nieuwe kijkplek, om iedereen de kans te geven dit prachtig stukje natuur te bewonderen zonder haar natuurlijke bewoners, de waterdieren, te verstoren.

Na opzoeken van informatie en voorbeelden in binnen- en buitenland en enkele overlegmomenten kozen we voor een kijkwand in Cortenstaal. Een wand om het gebruik van de plek als feestlocatie, waarvoor de oude kijkhut regelmatig werd gebruikt, te ontmoedigen. Cortenstaal omdat het een zeer stevig, vandalismebestendig en bovendien mooi materiaal is. De roestkleur die het staal uiteindelijk aanneemt past mooi in het natuurlijke landschap. De goedkoopste oplossing is dit zeker niet, eerder een dure. De oude

kijkhut was, vooral voor groepen, aan de krappe kant. De nieuwe kijkwand moest dus plaats bieden aan meer mensen. In onze planning voorzagen we de aanleg ervan in de late zomer en herfst van 2015, het is een half jaar later geworden. Zoals elk bouwproces liep het ook bij ons niet altijd van een leien dakje. Maar dank zij de inzet van vele vrijwilligers, van het ontwerpen over fondsenwerving tot het voorbereiden van de werf en het gieten van de betonnen funderingsplaat, kon de metaalconstructie op 16 januari geplaatst worden. In februari werd de omgeving van de wand verder afgewerkt. De wand is nu geheel omringd door water en bereikbaar via een loopbrug. Het pad er naar toe werd al gedeeltelijk aangelegd en wordt de komende weken afgewerkt. Later in het voorjaar volgt dan een feestelijk inhuldiging. Maar daar hoeft u niet op te wachten, ga gerust nu al een kijkje nemen!

Wandelpaden

Her en der in het natuurgebied werden de modderigste plekken van de wandelpaden opgehoogd en verstevigd met boskiezel. Helaas hadden we bij de werkzaamheden aan de kijkwand de pech dat inzet van zwaar materiaal (vrachtwagens, rupskranen) steeds voorafgegaan werd door zware regenval. De toegang naar de Hobokense Polder vanaf de vijver van Polderstad en het wandelpad in de buurt van de wand zelf zijn stuk gereden en daardoor erg modderig en moeilijk begaanbaar. Zodra het wat droger wordt, zullen de paden hersteld worden. Volgend jaar zijn hier geen grote werkzaamheden gepland. Voor het eerst in drie jaar zal je hier dan ongehinderd kunnen wandelen over (meestal) droge paden.

Beheer

Misschien een beetje raar na het lezen van de vorige paragraaf, maar de zomer en herfst van 2015 waren globaal gezien erg droog. Het waterpeil in de Hobokense Polder steeg slechts langzaam waardoor we ook in januari nog rietlanden op de oevers van de plassen konden maaien. Hier hebben we gretig gebruik van gemaakt, want er was nog heel wat werk. De meeste rietlanden worden eens in de vier jaar gemaaid om het

riet in goede conditie te houden, de verlanding enigszins te vertragen (verwijderen van strooisel) en vooral om de opslag van bomen en struiken terug te zetten. Dit is een zeer zware job want riet produceert jaarlijks een enorme massa aan stengels en bladeren die helemaal moet worden afgevoerd. Echt labeur dat we andere jaren tegen goede betaling laten uitvoeren door de professionele terreinploegen, maar gezien de hoge kosten van de nieuwe kijkwand moesten we in 2015 extra spaarzaam zijn. Gelukkig werden we bij dat opruimen van gemaaid riet en struweel geholpen door Leerexpert 14 (toen nog "de Wegwijzer" genoemd) en de Polderstadschool.

Maar riet maaien is niet het enige dat er werd gedaan. Her en der werden door de Goudklompjes werken uitgevoerd met de hulp van onze trouwe klasjes.

200 m bloesem- en bessenhaag werd aangeplant met IIn van BSGO De Schakel

De school van Polderstad ruimde de directe omgeving van United Caps mee op en plantte er een haag. Het veld dicht bij de ingang van de

Naftaweg (veld "509"), werd door de Goudklompjes terug vrijgemaakt. Beide kanten langs de spoorweg en langs de Metaalstraat tot aan het bruggetje werden gemaaid. De kinderen van de Leerexpert 14 rakelden alles netjes bij elkaar op hopen.

Nog een ander klasje van de Leerexpert 14 en de Passage kwamen ons helpen om het rode wandelpad terug een meer open, lichter uitzicht te geven. Overhangende takken en bomen werden afgezaagd en al dat hout werd gestapeld in een houtwal. Ook buiten de Polder werd er gewerkt: het vierde leerjaar van BSGO De Schakel was present om langs het Jef Van Linden-fietspad een haag te planten zodat het fietspad een meer natuurlijke omgeving krijgt.

Het werk van die vele helpende handjes wordt door ons zeer op prijs gesteld. Allemaal van harte bedankt!

Andre Van Langenhove

Een dier in nood gevonden?

Probeer in geen geval het dier zelf te verzorgen, dus ook niet voederen of laten drinken. Plaats het dier in een goed geventileerde donkere doos en breng het naar het VOC.

Het VOC is elke dag open tussen 9 u en 17 u (ook weekend). Buiten

deze uren: laat het slachtoffer achter in het daarvoor voorziene huisje voor het opvangcentrum.

VOC Brasschaat-Kapellen - Holleweg 43, 2950 Kapellen - 0473 48 48 97 - voc.brasschaat-kapellen@vogelbescherming.be

VOC
Brasschaat-Kapellen
Opvangcentrum voor
Vogels en Wilde dieren

Paddenoverzetacties in Hoboken

We geven hierbij een voorlopige stand van onze 2 paddenoverzetacties.

Voor de beide acties kunnen we weer rekenen op onze trouwe medewerkers en af en toe bijgestaan door - ja hoor - nieuwe mensen die eens willen zien hoe zo iets nu in zijn werk gaat.

Voor Polderstad staat de teller op 65 levend overgezet en 33 dood gevonden amfibieën.

Voor Fort 8 gaan we twee keer per dag op wandel: 's morgens en 's avonds dienen de ingegraven emmers achter het paddenscherm immers gecontroleerd te worden. Hier staat de teller op 356 levend en 7 dood gevonden diertjes. Van mijnentwege aan jullie allen een dikke merci om zo actief mee te helpen.

Danny

Foto: Robin du Bois

In CCA
t'Aambeeld
29 april 2016
20:15 u

natuurpunt
Aartselaar

MORE THAN HONEY

Een film van Markus Imhoof

Prijs: 5 € in voorverkoop via CCA, 6 € ter plaatse

(www.cultureelcentrumaartselaar.be - 03 877 28 75)

"Als de bijen uitsterven, zal vier jaar later ook de mens uitsterven"
Albert Einstein

Sinds een dikke tien jaar doet zich over de hele wereld een angstaanjagend fenomeen voor. Honderdduizenden kolonies van honingbijen lijken van de aardbodem te verdwijnen. Een virus? De grote hoeveelheden pesticiden? De industrialisering van de honingsector? Niemand lijkt een antwoord te hebben. Maar één ding staat als een paal boven water: het lot van de natuur en van de mens is nauw verbonden met dat van de bijen. Op zoek naar antwoorden en verklaringen neemt regisseur Markus Imhoof ons mee op een fascinerende reis naar de betoverende wereld van de bijen...

2016 is een feestjaar voor Natuurpunt Aartselaar!

We vieren dit jaar **25 jaar natuurwerking**: aanvankelijk VMPPA en sinds een achttal jaren een zelfstandige Natuurpuntafdeling.

In het najaar plannen we zeker een feestelijke activiteit, maar tijdens de filmavond willen we al onze deelnemers bedenken met een **gratis feestelijke drank en een cadeautje**. WELKOM!

natuurpunt
ANTWERPEN
STAD

2de editie

INHEEMSE PLANTENMARKT

WILDER IS BETER

24 APRIL 2016 van 10u tot 17u
Plein Kloosterstraat-Riemstraat, 2000 Antwerpen
www.wilderisbeter.be
Bestel online voor 31 maart
en geniet 10% korting

In memoriam: Roger Desmedt (1949 - 23 december 2015)

22 december 2015 ...

We verzamelen in "de Moretus" om Polder.blad verzendingsklaar te maken. Ook Roger is met zijn fiets naar daar gekomen ... Tijdens een babbel aan de buitendeur met enkele van onze mensen "gaat het licht uit" voor Roger ... de MUG is snel ter plaatse en brengt hem naar het ziekenhuis ... maar daags nadien - 23 december moet hij zijn strijd zonder bij bewustzijn te zijn gekomen, opgeven.

Onze verslagenheid is immens. Op de plechtigheid op 30 december zijn we met velen gekomen: Goudklompjes, bestuursleden, Natuurpuntvrienden, om afscheid van hem te nemen en om een klein beetje troost te bieden aan zijn lieve echtgenote Diane, die verweesd achter blijft ...

Luk compileerde uit de vele reacties onderstaande tekst, die door Ria werd voorgelezen op de afscheidsplichtigheid:

"In deze periode van het jaar - waar ieder elkaar extra warmte en vriendschap toedraagt - een geliefd persoon moeten afgeven, is zwaar. We staan hier samen ieder met zijn eigen emoties en we proberen in woorden uit te drukken wat het verlies van Roger voor ons betekent. De tekst die ik u voorlees is een weerslag van de gevoelens die de bestuursleden van Natuurpunt Hobokense Polder, onze Goudklompjes en onze natuurgidsen in mails uitdrukten.

Ongelooflijk hoe snel het kan gaan... hoe iemand letterlijk van de ene op het andere moment wegvalt. Dit is intriestig. Roger, een boom van een vent, vol energie en boordevol plannen. Zo plotseling, zo jong...

Niet zo heel lang geleden, ongeveer negen jaar, verscheen Roger in de Hobokense Polder, in onze Natuurpuntafdeling. Vanaf het begin een wervelwind, soms als een olifant in

een porseleinwinkel maar altijd vooruit, ongelooflijk engagement, voor Roger ging vrijwilligerswerk veelal te traag. Roger was zo'n warme sociale en gedreven mens, een echte bezieler, één met "groot lawaai" en vooral met een nog groter hart, een onvermoeibare inzet.

Ondertussen was hij actief op bijna alle vlakken binnen onze vereniging: natuurbeheer, bestuur, sponsoring, communicatie, contacten met stad en district. Hij kende Jan en klein Pierke in Antwerpen. De man die mensen, bedrijven en organisaties durfde aanspreken en er fantastische resultaten mee haalde. Dankzij hem wordt onze nieuwe kijkhut een realiteit. Hij was de trekker van onze natuurwerkers de Goudklompjes, contactpersoon en stimulator van het terreinbeheer met scholen en organisaties. Steeds met vriendelijke attenties voor de medewerkers. En onze secretaris, zijn verslagen ..., vijf minuten na afloop van elke activiteit, 's morgens vroeg of een stuk in de nacht, het maakte niet uit. Als cijferaar hield hij statistieken van al onze werkzaamheden bij. Tijdens de "pauzemomenten" wou hij onze groep liefst samen zien, en zijn inzet voor kinderen en de minder bevoorrechten was steeds een voorbeeld.

Het enthousiasme en het niet aflatende positivisme die altijd van hem uitstraalden zullen we nooit vergeten. We zullen ons pas realiseren wat hij allemaal voor ons en vele anderen deed nu we

zonder hem verder moeten. Laten we dat enthousiasme en positivisme verder voortzetten om hem te herinneren. Zelfs als elk van ons al zijn energie en engagement inzet, zal het gat dat Roger achterlaat niet opgevuld raken. Maar zijn we hem dat niet verschuldigd? Door zijn gedreven inzet en werk naar best vermogen verder te zetten zullen we hem nooit vergeten.

Eén van onze natuurgidsen schreef het volgende: Ik heb Roger met de erfgoedwandeling pas echt leren kennen. Bij een gidsbeurt had ik eerder de ruwe bolster gehoord, na een hartelijke babbel verdween die uiterlijke schil en werd de mens zichtbaar.

Mensen zijn als bomen. Je mag ze niet verplanten, zeker niet als ze wat ouder zijn.

In hun omgeving zijn ze een baken,

een oriëntatiepunt, een markering. Onder hun schaduw is het zomers rustig verpozen. Bomen brengen rust, geven adem, maken je weer een deel van de schepping. Zo'n boom was deze man. Zo zal ik hem bij me houden als ik gids in de Polder.... Heel veel sporen heeft hij nagelaten. Moge deze gedachte ook jullie sterk houden.

Roger, dank voor je tomeloze inzet, je sociale vaardigheid, je warmte en vriendschap: als laatste huldebeton zullen we het komende voorjaar een gedenkplaat ter ere van jou aanbrengen aan de nieuwe kijkwand, het project dat we dank zij jouw inzet kunnen realiseren. We gaan je missen, we missen je nu al...

Onze innige deelneming en sterkte voor zijn echtgenote Diane en al wie hem nabij was."

Peter las namens de Goudklompjes volgende tekst:

"Zoals gezegd, 9 jaar geleden rond 2006 kwam Roger bij de Goudklompjes. De ploeg vrijwilligers die elke woensdag beheerswerken uitvoeren in de Hobokense Polder.

Hij had de Polder leren kennen via het SWAT-project, waar hij jongeren begeleidde en activiteiten organiseerde om hen zinvol bezig te houden. En zoals meer van onze Goudklompjes, die eens een keertje afwachtend komen kijken "wat dat is, wat komen helpen in de Polder", is hij blijven plakken. Hij had geen diepgaande kennis van de natuur, maar was een overtuigd en bevlogen natuurliefhebber.

Hij vloog er al snel in met een ongekend initiatief: hij zorgde ervoor dat er professionele werkkledij kwam, ons bestuur wist niet wat het hoorde. We moesten als werkers degelijk gekleed zijn.

Het bleef niet bij meehelpen, hij gaf het natuurbeheer meteen een sociaal gehalte, hij kon het niet laten. Als oud-leraar bouwde hij een scholenwerking uit. Door zijn enthousiasme en doorgedreven communicatie zit-

ten we met een wachtlijst van scholen die staan te springen om mee te werken. Dankzij die contacten reikte hij ons vele helpende handjes aan, aangevuld met hulp vanuit het welzijnswerk.

Het stopte hier niet mee. Hij was de geknipte man om na enkele jaren de fakkel van Gilbert over te nemen als coördinator van de beheerswerken, een rol die hij met verve vervulde. Hij hield onze ploeg gemotiveerd en hecht bij elkaar, ook al waren er soms hevige discussies waarbij Roger steeds als een meevoelend man voor de onfortuinlijke medemens naar voren kwam. Was er iemand ziek, Roger zorgde wel voor een kaartje of mailde een bemoedigend berichtje naar de getroffen. Hij slaagde er moeiteloos in om nieuwkomers te bezielen en zich nagenoeg onmiddellijk echt "opgenomen" te laten voelen.

Een coördinator bij de Goudklompjes die kijkt niet toe, die werkt als voortrekker des te harder mee. En rolt er al eens een omgezaagde boom op zijn voet of verkoopt zijn hart al eens kuren, geen flauwe kul, dat mocht allemaal niet te lang duren en binnen de kortste keer stond Roger rond te pikkelen in de Polder.

's Maandags stuurde hij de planning voor de volgende woensdag. Van

elke werkdag maakte hij snel een verslag voor ons en voor de scholen die hij iedere keer weer in het zonnetje zette. Voor wij goed en wel onder de douche stonden, zat het al in onze mailbox.

Als je iets vertelde over de komende vakantie, dan stond Roger er de volgende week met een pak documentatie en suggesties. "Dat moet ge zien, dat is schit-ter-end".

Een van de laatste verwezenlijkingen van Roger was weer een schot in de roos. Het Servicepunt Vrijwilligers van Antwerpen liet een filmpje maken over onze activiteiten en in de bijhorende brochure gaf Roger deskundig commentaar. Dat zal de waardering voor ons werk zeker doen toenemen. Roger zal hierdoor onlosmakelijk met de Polder verbonden blijven.

Tot slot enkele woorden om hem te typeren: Een geboren onderwijzer, een bezieler, gedrevenheid, zeer sociaal betrokken, een punctueel secretaris als geen ander, een voortrekker, een inspirator, een voorbeeld.

Zijn taken zullen we van hem moeten overnemen, maar hem vervangen kunnen we niet.

Geen groet meer bij de containers aan het einde van de werkdag: "Allé, mannen, tot volgende week" - "Tot volgende week, Roger".

Jaarverslag 2015

Zoogdierenonderzoek - Hobokense Polder

Bert Mertens

N.v.d.r. In de tekst wordt door Bert verschillende malen verwezen naar grafieken.

De volledige tekst mét grafieken kan u raadplegen op onze website.

Ondertussen ben ik erin geslaagd om alle opnames van 2015 te verwerken. Ja, het was niet altijd even evident dit jaar. We hadden immers het aantal camera's verhoogd van 4 naar 6. Dit is op zich niet zo extra veel meer werk. Echter waar ik geen rekening mee had gehouden is dat blijkbaar ook het aantal zoogdieren aanzienlijk is toegenomen in de polder. Dit had een hefboomeffect waardoor ik veel meer tijd nodig had om alle gegevens verwerkt te krijgen.

Zoals je in de inleiding reeds kan vermoeden, hebben we een goed jaar achter de rug. De camera's hebben doorheen het jaar op zo'n 17 plaatsen in het gebied gehangen. Elke dag is er minstens 1 registratie gebeurd en gemiddeld waren er 5,30 camera's aan het werk (1.934 opnamedagen – alle camera's samen, in 2014 nog 1.151). Sommige zijn al wat ouder en durven al eens uit te vallen. Van die 1.934 opnamedagen waren er 948 dagen waarop minimaal 1 registratie is gebeurd (slechts 274 in 2014). In totaal zijn er 2.389 registraties gebeurd (in 2014 slechts 458). Een toename van maar liefst 521%!! Indien enkel het aantal camera's van invloed zou geweest zijn, zouden we op basis van 2014 uitkomen op amper 773 registraties. Er zijn dus absoluut meer registraties per camera genoteerd! Als we dit op een heel jaar uitrekenen, zijn er gemiddeld 1,23 registraties gebeurd per camera-dag en maar liefst 6,54 registraties per kalenderdag. Een andere mogelijkheid zou nog kunnen zijn dat we op andere plaatsen in het gebied opnames hebben gemaakt. Echter van de 17 locaties waren er 8 die nieuw zijn, op de overige 9 locaties hadden we reeds eerder gewerkt. Bovendien hadden de nieuwe locaties niet zulk een

	Cameradagen	Registratiedgn	Ratio (%)	Registraties	Ratio (%)
CD020	34	14	41	17	50
CD021	114	82	72	163	143
GP009	77	11	14	12	16
GP010	13	13	100	30	231
SN008	77	9	12	10	13
SZ006	185	107	58	189	102
SZ007	94	36	38	46	49
PA001	4	1	25	2	50
Totaal	598	273	46	469	78

De locaties die reeds eerder in gebruik waren stonden respectievelijk in voor:

	Cameradagen	Registratiedgn	Ratio (%)	Registraties	Ratio (%)
CD001	138	130	94	666	483
CD004	147	79	54	149	101
CD010	293	204	70	580	198
CD017	170	32	19	37	22
CD019	46	14	30	24	52
GP008	30	5	17	7	23
SN007	208	111	53	292	140
SZ005	30	11	37	14	46
Totaal	1333	675	51	1920	144

verschillend patroon als de overige locaties (zie tabel).

De nieuwe locaties stonden elk in voor x cameradagen en y aantal registratiedagen en registraties:

In totaal zijn er gemiddeld in 49% van het aantal cameradagen ook registraties verricht. En gemiddeld zijn er in 2015 124% registraties verricht tov het totaal aantal cameradagen. Echter dit dient eigenlijk berekend te worden op het aantal cameradagen en dan komen we uit op 252%. Met andere woorden zijn er per effectieve registratiedag gemiddeld 2,52 registraties verricht. De locaties die reeds voor 2015 in gebruik waren blijken gemiddeld wel meer registratiedagen en registraties op te leveren dan de nieuwe locaties.

Overige waarnemingen

Tijdens 2015 zijn er ook nog een aantal andere waarnemingen verricht door de camera's. Zo hadden we een 3tal keer de **bosuil** (*Strix aluco*) te strikken. Daarnaast werden de camera's ook regelmatig getriggerd door jagende vleermuizen.

Verder werd ook de **waterral** (*Rallus aquaticus*) verschillende malen wandelend voor de camera opgemerkt. Dat de **buizerd** (*Buteo buteo*) een succesvol broedseizoen had, was ook al geweten, leuk was om de jongen voor de camera's te zien paraderen, spelend met stukjes hout.

De **houtnisp** (*Scolopax rusticola*) wordt niet makkelijk overdag waargenomen of hij moet al opgestoten worden. Hiervoor helpen de camera's ook goed om een beeld te geven van de aanwezigheid van deze soort. In totaal werden in 2015 een 41 registraties verricht. 28 waarnemingen hadden nog betrekking op vorige winter, terwijl er voor de huidige winter nog maar 13 op de teller staan. De laatste waarneming van vorige winter (2014/2015) dateert van 21 maart 2015. De eerste waarneming voor winter 2015/2016 werd verricht op 14 oktober. In de vergelijkbare periode in 2014 werden er 35 registraties gedaan en was de eerste waarneming op 29 oktober.

Tevens zijn er af en toe ook nog gedomesticeerde katten in het gebied

waar te nemen. Voor 2015 werden slechts 2 katten (vele malen) geregistreerd.

Soortbespreking

Bosmuis (*Apodemus sylvaticus*)

De bosmuis is op 5 van de 17 locaties geregistreerd en is minder geregistreerd (van 70 in 2014 naar 46 in 2015). Eén locatie gaat lopen met 78% van de waarnemingen. Het mag dan ook duidelijk zijn dat deze soort vermoedelijk lokaal sterk aanwezig kan zijn, maar ontbrekend in andere (vochtige) delen.

Bruine rat (*Rattus norvegicus*)

Bij de bruine rat zien we een lichte stijging van het aantal waarnemingen (van 167 naar 187). Het gehele jaar is er van dit dier niets te bespeuren, maar na het vallen van de bladeren duiken ze overal op. Bij 10 van de 17 locaties werd de bruine rat teruggevonden. De 7 ontbrekende locaties zijn locaties waar de camera's zomers actief waren. 2015 is wel het eerste jaar waarin tijdens de maand juni waarnemingen van de bruine rat zijn verricht.

Egel (*Erinaceus europaeus*)

De egel is dit jaar het meest waargenomen sinds het begin van de metingen. Bovendien op 3 verschillende locaties, allen binnen het Centrale deel en allen in de nazomer (stijging van 5 naar 11 waarnemingen).

Konijn (*Oryctolagus cuniculus*)

De grote verrassing dit jaar was de opmars van het konijn. Tot voor dit jaar waren er van het konijn slechts 20 registraties (1 uit het Centrale deel en 19 uit de Graspolder). Vanaf april 2015 worden de eerste registraties verricht (7), slechts 1 in mei, 5 in juni en 4 in juli. Vanaf augustus bemerken we een toename naar 46 registraties, 90 in september en 117 in oktober. Voor november opnieuw gezakt naar 56 om december af te sluiten met 95 registraties (totaal van 421 registraties)! Wat is de oorzaak van deze toename? Dit is niet met zekerheid aan te geven. Enerzijds kan de droogte een positieve invloed hebben, maar daarnaast ook het maaibeheer van de Werkgroep. Het is immers zo dat de maai-frequentie

vanaf 2012 verhoogd is naar tweemaal maaien per jaar. Vooraleer het konijn dit heeft opgemerkt en zijn verspreiding in het gebied heeft aangepast, dichtstbijzijnde populatie zat in de Graspolder, gaat hier ook even tijd over.

Ree (*Capreolus capreolus*)

Van het ree zijn minimum 4 exemplaren met zekerheid aanwezig (3 bokken en 1 geit). In 2015 zijn zeker geen jongen geboren. Waarschijnlijk had de geit er absoluut geen zin in. Uitkijken wat 2016 zal brengen. Het aantal waarnemingen nam toe van 102 naar 249 registraties.

Steenmarter (*Martes fiona*)

Dat er dit jaar minimaal 1 nest is geweest is wel 100% zeker. Echter de toename van het aantal registraties (van 15 naar 213!!; dit is een stijging van maar liefst 1420%) laat vermoeden dat er meerdere koppels in het gebied zouden aanwezig kunnen zijn. In eerdere simulaties waren we er reeds vanuit gegaan dat er minimaal 5 exemplaren in het gebied konden vertoeven. Mogelijk zijn het er momenteel meer. Het hoge aantal waarnemingen in 2013 (in de grafiek), februari tot april, heeft betrekking op registraties met bijvoeding. Dit is nadien niet meer gebeurd en dus zijn de waarnemingen dan ook meer vergelijkbaar.

Vos (*Vulpes vulpes*)

We hadden al ingeschat dat er minimaal 9 vossen in het gebied zouden rondlopen. Echter bij een telling op basis van herkenbare individuen tijdens de maand augustus werden er met zekerheid al 5 verschillende dieren genoteerd + 3 die niet met zekerheid konden gelinkt worden aan de 5 gekende exemplaren. Als dit andere dieren zouden zijn, betekent dit dat we het aantal al op 8 dieren kunnen brengen op slechts 1 camera locatie ... het is moeilijk in te schatten wat dit betekent voor het geheel van Hobokense Polder, maar

Onze "oude" bok

dan zouden we wel op een veel hoger aantal kunnen uitkomen. Het aantal registraties nam toe van 99 in 2014 naar 1254 in 2015 (toename met 1267%).

Zwarte rat (*Rattus rattus*)

De zwarte rat is een zeldzamere soort in natuurgebieden en dient goedgekeurd te worden op waarnemingen.be. Deze kan lokaal wel talrijk voorkomen, maar enkel in menselijke omgevingen. Op de opnames gemaakt in het voorjaar, vinden we een 'donkere' rat terug met een zichtbare langere staart dan de bruine rat. Echter de opnames zijn niet van een geweldige kwaliteit waardoor we niet kunnen uitsluiten dat het geen bruine rat zou zijn.

E

Eén van onze (talrijke) steenmarters op zomerruitstap

zoek om te trachten een deel van die vragen beantwoord te krijgen en om ons beeld van onze zoogdieren te verfijnen. Verder zouden we een uitgebreider onderzoek doen, ism de zoogdierenwerkgroep van Natuurpunt, naar het voorkomen van muizen in de Polder en zijn er plannen om te kijken of we onze vleermuizen kunnen inventariseren. Heb ook jij zin om mee te werken aan een van deze projecten, contacteer ons!

Markeren van het territorium

Eekhoorn (*Sciurus vulgaris*)

De eekhoorn wordt nogal eens waargenomen in voornamelijk de Populierenaanplanting. Echter hij was nog nooit op camera vastgelegd. Dat is dit jaar dus wel gebeurd. Echter het is bij deze ene waarneming gebleven.

Wat nu?

Zoals je hebt kunnen lezen, zijn er best nog wel wat open vragen. We gaan dus verder met ons onder-

WILGENHUT BOUWEN... GESLAAGDE DAG!

Al even zochten we, als werkgroep speelplaats en werkgroep Milieu Op School, naar creatieve, goedkope ideeetjes om onze speelplaats te verrijken.

En ja, na talrijke vergaderingen, een bijscholing, honderd mails, wat over en weer gerij was het eindelijk zover:

Met z'n vijven trokken we op 20 februari naar het natuurreservaat de Hobokense Polder; daar werden we onthaald door Danny van Natuurpunt. Met zaag, hakbijl, kniptang, ladder en kar verzamelden we wel 100 wilgentenen!

Het droge weer, hoewel ze véél regen hadden voorspeld, zorgde voor een enthousiaste sfeer. Tussen het snoeien en het bouwen door, brachten we nog even een bezoekje aan de natuur-speeltuinen in "het park van Eeden" te Wilrijk (achter de Ikea). Ideeën genoeg opgedaan voor de komende jaren.

Na een korte lunchpauze, staken we de eerste schop in de grond. Het zonnetje verscheen zelfs even van achter de donkere wolken.

Met z'n twintig ging het zo snel, dat we na een uurtje werken besloten

om nog een tweede wilgenhut te bouwen. Wat een tempo!!! Nogmaals bedankt aan alle werkrachten!

Ook een tiental kleuters, van helpende juffen en ouders, gaven zich van hun beste kant. IJverig mee schuppen, buiten spelen of genieten van een bodymap-omloop in de kleuterturnzaal,... Er was keuze te over en geen gezeur.

De aangekondigde regen kwam als geroepen toen de laatste put gedicht was en de laatste grondboor was opgeborgen. De gieter mocht in de kast blijven staan.

Als afsluiter verzorgden nog enkele enthousiaste ouders voor warme tomatensoep met balletjes en enkele overheerlijke taarten, waarvoor onze dank! xxx.

En nu dromen van de eerste groene blaadjes aan onze wilgenhutten... of misschien wel een nieuw project, zoals een wilgentunnel???

Groene groetjes van Juf Sarah
Verantwoordelijke MOS/Ecoschool
werkgroep kleuterschool

Vogelwaarnemingen – Regio Zuid Antwerpen november 2015 - januari 2016

Luc Van Schoor

Gedurende deze periode werden in totaal 3147 vogelwaarnemingen ingevoerd door 99 vogelliefhebbers en liefhebsters. Onder de waarnemers waren Tim Vochten, Wout Van Assche en Peter Bastiaensen de koplopers met respectievelijk 501, 300 en 209 waarnemingen, Door het zachte weer - uitgezonderd een weekje met vrieskou midden januari - kwamen maar weinig echte wintergasten naar onze streken afgezakt.

Uit de veelheid van gegevens selecteerden we weer de belangrijkste soorten en aantallen die in de regio Antwerpen Zuid werden waargenomen. We beperkten onze keuze tot een 25-tal soorten. Voor een overzicht van alle dagelijks ingevoerde vogelwaarnemingen verwijzen we je naar de ARDEA website <http://www.hobokensepolder.be/vwg-ardea/waarnemingen.html>.

Voer verder je waarnemingen in op [waarnemingen.be](http://www.waarnemingen.be) zodat ze niet verloren gaan. Alvast bedankt voor de moeite. Vogelwerkgroep ARDEA ziet je graag terug op haar voegeexcursies in binnen-en buitenland. We wensen je een vogelrijke lente!

Soortenbespreking:

Fuut komt tijdens het najaar en winter op de Forten V, VI en VIII voor, maar blijktbaar niet op Fort VII.

Een **grote zilverreiger** werd tussen

5/12 en 6/1 3x waargenomen in de Hobokense Polder. Mogelijk betrof het dezelfde vogel die voedsel kwam zoeken in het Broekskot (DJ, KDL, KS).

Pijlstaart was in de ARDEA-regio alleen present op Aquafin-Antwerpen Zuid, met een maximum van 17 exx op 20/12 (PB).

Mandarijneend was aanwezig op 3 Fortgrachten. Op Fort VI-Wilrijk vanaf 3/11 tot 6/12 met eerst 2 man + 1 wijfje en later nog 1 man (SB, P B, JS). Op Fort V-Edegem van 22/12 tot 28/1 oplopend van 4 exx tot 11 exx (PBe, MH, WVA, KDL), Fort VII-Wilrijk van 16 tot 28/1 1 man (AP, LVS, KDL), Golf Cleydael-Aartselaar 5 exx op 23/11 (PH).

Grote zaagbek is in onze regio een schaarse wintergast die niet jaarlijks voorkomt en meestal alleen opduikt bij vorstperiodes. Zo ook deze winter met 1 tot 2 mannetjes tussen 10/1 en 15/1 op Fort V-Edegem (GM, LOS, MH en WVA). 1 mannetje tussen 17/1 en 26/1 Fort VI-Wilrijk (HBe, TV, WVA). 1 man op 16/1 Fort VII-Wilrijk (ANP).

Op 23/1 pleisterde een wijfje **nonnetje** op Fort VI-Wilrijk (TV).

Op 12/1 vloog er een groep van 80 **toendrarietganzen** over Hove (JD).

op Noordelijk Eiland-Wintam, groepjes tot 15 kleine zwanen aanwezig.

Watersnippen waren te zien in Groen Neerland-Wilrijk, 1 ex. op 6/11, 2 exx op 6/12 en 1 ex. op 20/12 (JS en LS), in Hobokense Polder 1 ex. op 13/12, 3 exx, op 23/12 en 12 exx. op 17/1 (DJ, KS), in Fort VII-Wilrijk 3 exx op 19/1 (AW), en op Aquafin-Antwerpen Zuid 1 ex. op 21/1 (PB).

Houtsnippen waren gedurende de ganse periode aanwezig in de ARDEA-regio. Een verkeerslactoffer werd aangetroffen op 10/11 langs de Krijgsbaan-Schoonselhof (ES en NS). Een tweede dode vogel lag op 17/11 op de middenberm van de Prins Boudewijnlaan te Edegem (SL) vermoedelijk hetzelfde exemplaar dat 3 dagen eerder in de buurt tegen een garagepoort vloog en bij benadering terug opvloog (LJ). Voorts werden er opvliegende houtsnippen waargenomen in volgende gebieden: Fort VII-Wilrijk 1 x 1 ex. (AW, KM). Aquafin-Antwerpen Zuid 2 x 1 ex (PB), Muisenbos/Hove 2 exx (SVB), Hobokense Polder 1 x 1 ex. en op 24/1 3 exx op verschillende plaatsen (WM en DJ).

In november werd **witgat** meermaals waargenomen in de Hobokense Polder (DJ, BM)

Op 23 jan. vloog een **zwartkopmeeuw** over Campus Drie Eiken-Wilrijk. (TV) Dit is een vroege waarneming van deze soort die langs de NW kust van Frankrijk overwintert

Een **kerkuil** werd als verkeerslactoffer gevonden op 5/12 langs de Geleegweg-Wilrijk (MM) en een actieve vogel was te zien langs de Zinkval-Aartselaar op 14/12 (KDK).

Bosuil was gedurende de ganse periode present in volgende gebieden: Kelteneuvel-Edegem (WS) Steytleinckpark-Wilrijk (RV, SL en SB), Fort V-Edegem (WVA), Hof ter Linden-

Mandarijneend - Foto: Kathy De Lange

Edegem (WVA, LJ), Fort VI-Wilrijk (KL, STr, JE), Hobokense Polder (DJ).

De **ijsvogel** doet het goed en was in vrijwel alle waterbiotopen terug te vinden, tuinvijvertjes inbegrepen. De 38 ingevoerde waarnemingen situeren zich in volgende gebieden: Groen Neerland-Wilrijk (RL, LS, JS) Hobokense Polder (STr, EDS, BM, JP, DJ, KS, GD), Fort V-Edegem (WVA, LOS). Fort VI-Wilrijk (SB, STr, TV). Fort VII-Wilrijk (AP). Fort VIII-Hoboken (GM), Schoonselhof-Antwerpen (ALP, NS, KDL). Vijver UZA-Edegem (WVA). Campus Drie Eiken-Wilrijk (WK), Vijver Polderstad-Hoboken (KF) en foeragerend in vijvertjes van private tuinen: Eglantier-Hove (SVA), Appelkant-Hove waar een ijsvogel een salamander ving (SVB).

Halsbandparkieten werden gedurende de ganse periode in klein aantal (1 tot 5 exx) waargenomen in de Zuidelijke rand van Antwerpen, voornamelijk op de volgende plaatsen: Park Den Brandt en omgeving (JVw, JC, PBI). Hof Van Mols-Wilrijk (GC), Campus Drie Eiken-Wilrijk (LB), Groen Neerland-Wilrijk (WVA) Middelheim-Antwerpen (JVw) Pius X-Kiel (MVR), Laarstraat-Wilrijk (MM), in of rond het Kielpark (TV, WDR, SB) waar op 24/1 35 exx werden geteld op de gekende slaappleats (WM).

De **kleine bonte specht** was op 3 plaatsen aanwezig: Fort VII-Wilrijk, een wijfje op 25/11 (AW, LW), Hobokense Polder op 1/12, 9/1 en 20/1 (PB, DJ, JP), Fort VI-Wilrijk op 23/1 (TV). Onze kleinste specht laat zich niet zo veel horen en zit meestal hoog in de bomen, zodat hij weinig wordt waargenomen.

Tijdens een slaappleatstelling op 24 jan. werden in de Hobokense Polder op 4 verschillende plaatsen in totaal min. 65 **waterpiepers** geteld, maar vermoedelijk is dit aantal onderschat (LVS) Zie verder het volledig verslag.

Een roepende **matkop** was op 29/12 en 17/1 te horen langs de oude spoorweg in de Hobokense Polder

(BM). Deze schaars geworden mees komt blijkbaar elders in de regio niet meer voor.

Op 13/1 riep meermaals een **Cetti's zanger** nabij de toegang Hobokense Polder/Naftaweg (DJ).

Nooit eerder was een invasie van **goudhaantjes** zo omvangrijk als het voorbije najaar. Dat was ook te merken in de ARDEA-regio met aantallen die soms opliepen tot 15 exx. Fort V-Edegem op 5/12 (WVA) Eerder op 12/10 vlogen 14 exx langs trektelpost Hobokense Polder (LVS). In het najaar zakken ook noordelijke en oostelijke goudhaantjes naar onze streken, vooral wanneer ze in hun hun streek te kampen hebben met voedseltekorten. In het voorbije najaar was die toestroom extreem met tot 800 meldingen per dag - normaal ca 100/dag. (Gerald Driessens/sic natuurbericht op 16/11/2015 - Natuurpunt).

Vuurgoudhaantjes werden gedurende de hele periode gezien. Het betrof meestal 1 ex tot max 6 exx. In Park Den Brandt-Antwerpen (JVw), Campus Drie Eiken-Wilrijk (SB), Middelheimpark-Antwerpen (PV), Fort V-Edegem (WVA en SB), Fort VI-Wilrijk (WVA, STr, TV en RV), Fort VII-Wilrijk (NS), Hobokense Polder (JP), Polderstad-Hoboken (GB), UIA Groenenborger (TV, JE), Kerkplein Elsdonk-Edegem (SB).

Er werden 2 waarnemingen van **appelvink** ingevoerd. Beide in het gebied Fort VI, Campus Drie Eiken te Wilrijk waar deze soort al meerdere keren te zien was. 2 ex ter plaatse op 7/11 (RV) 1 roepend op 6/1 (SB).

Tussen 8/11 en 11/12 werden slechts 5 x een solitaire **barmsijs** spec. waargenomen langs de Oude Spoor-

Ijsvogel - Foto: Guy Borremans

wegberm grens Wilrijk-Berchem (WDR, SB). Hobokense Polder (DJ), Elsdonk-Edegem (SB), Uilenbos-Hove (SVB) en Hof ter Linden-Edegem (LJ). Een foeragerende **kleine barmsijs** werd op 2/12 gespot bij Middelheim-Antwerpen (TV)

Goudvink was een schaarse gast met slechts 2 ingezonden waarnemingen, 1 ex. op 19/11 Edegemsesteenweg-Wilrijk (JSc) 1 man en 2 wijfjes op 17/1 Hobokense Polder (DJ). Deze soort verkiest meestal gemengde bosgebieden met dichte onderbegroeiing waardoor hij in de Kempen regelmatig als wintergast voorkomt dan in het Antwerpse.

Onzekere waarnemingen:

De ingevoerde waarneming van 2 zeearenden op 26/12 in de Hobokense Polder (IS) werd niet weerhouden vanwege de beschrijving van de vogels. die er op wijst dat het waarschijnlijk 2 buizerds betrof. Mogelijke witkopstaartmezen werden gezien op Fort VI-Wilrijk (RV) en nabij de Jachtclub-Hoboken (JP). De determinatie werd door de waarnemers op "onzeker" gezet omdat niet kon worden uitgesloten dat het om witkoppige staartmezen ging. Witkopstaartmezen verschillen van Witkoppige staartmezen door hun zuivere witte kop en spierwitte kop en zeer wollig voorkomen. Deze ondersoort is afkomstig van Oost-Europa en wordt in het najaar soms in kleine aantal gezien in onze streken. Op 7/1 werd een mogelijke Humes bladkoning waargenomen in een

smalle rietkraag langs de Scheldedijk-Hobokense Polder. Kenmerken: een kleine phylloscopus met duidelijke lichte vleugelstreep. Omdat de kop niet goed werd waargenomen en de vogel zwijgzaam bleef, werd de waarneming op "onzeker" gezet (DS) De mogelijke dwaalgast werd nadien niet meer teruggevonden.

Waarnemers:

ALP Alain Pieters
 AS Anita Piessens
 AW Arthur Wuyts
 BM Bert Mertens
 DS Dan Sloodmaekers
 DJ Danny Jonckheere
 DVD Dirk Van Dorpe
 ES Eddy Schild
 EDS Edith Swerts
 GC G. Corens
 GD Gert Devolder
 GM Gunther Moens
 GB Guy Borremans
 HB Hugo Bender
 IS Ine Sommen
 JSc Jan Scholliers
 JVw Jan Vanwijnsberghe
 JP Joachim Pintens
 JC Johan Claessens
 JE Joris Elst
 JVR Joris Van Reusel
 JS Jos Simons
 JD Julien Dua
 KDK Kris De Keersmaecker
 KF K. Fivez
 KM Karel Matthys
 KL Kathleen Leemans
 KDL Kathy De Lange
 KS Koen Schelkens
 LJ Leo Janssen
 LS Lieve Simons
 LOS Louis Schramme
 LVS Luc Van Schoor
 LW Luc Weytjens
 LB Ludo Benoy
 MM Maarten Mortier
 MH Marc Hofman
 ML Marnix Lefranc
 MVR Mauro Van Reusel
 NS Niels Schild
 PBe Paul Bender
 PB Peter Bastiaensen
 PF Peter Hofman
 PVE Peter Van Elsacker
 PBI Pierre Blockx
 PVE Pieter Vervloet
 RV Robin Vermynen
 RL Rudy Leemans
 SL Sebastien Leys

STr Simon Trenson
 SVA Sofie Van den Audenaerde
 ST Stefaan Thiers
 SVB Steven Van den Bussche
 SB Stijn Baeten
 TV Tim Vochten
 WM Wim Mertens
 WS Wim Stappers
 WDR Wout De Rouck
 WK Wouter Knaepen
 WVA Wouter Van Assche

Waterpieper - slaaplaatsstelling Hobokense Polder

24/1/2016: 16u15 tot 17u30 zonsondergang: 17u18

Er werd geteld op 3 plaatsen: Groot Rietveld - waarnemers: Luc Van Schoor, Maarten Mortier Naftaweg -waarnemers: Guy Borremans en Joris Van Reusel Barberven Reigershoek- waarnemers: Danny Jonckheere en Wim Mertens).

Groot Rietveld

De eerste waterpiepers (5 à 6 exx) werden waargenomen vanaf 16u43, de laatste om 17u15. In totaal telden we 57 exx maar het is mogelijk dat sommige rondtoerende vogels werden dubbel geteld. Alle waterpiepers kwamen toe vanuit Noord tot Noord Oost richting en de meeste vlogen verder richting Oost (Metaalstraat/Naftaweg) naar de vermoedelijke slaapplaats. 3 exx vlogen in Z-richting verder (Reigershoek?). Slechts 1 ex. steek neer in het Groot Rietveld. Andere waarnemingen 3 roepposten waterral en 1 rietgors.

Naftaweg:

De waterpiepers die vanaf 16u50 vanuit NW richting kwamen aangevlogen gingen in eerste instantie in de populierenrij aan de Naftaweg zitten. Vanaf deze voorverzamelplaats zochten de 32 à 33 exx tot 17u15 de rietkraag op langs de

gracht Naftaweg tussen de waarnemingsplaats en de Metaalstraat. Een 15-tal exx vlogen verder richting ZW. Ter plaatse ook 1 roepende waterral.

Op 25/1 maakte Guy Borremans foto's van de waterpiepers in de populierenrij langs de Naftaweg. Tussen 17u en 17u08 telde hij een 40-tal exx waarvan de meesten richting slaapplaats Metaalstraat vlogen. Barberven Reigershoek Tussen 16u38 en 17u10 werden in totaal 41 waterpiepers geteld die bijna uitsluitend in de bomen gingen zitten. Vermits ze regelmatig rondvlogen was er mogelijk sprake van dubbeltellingen. Wellicht geeft de telling van 23 exx die tegelijkertijd in de bomen te zien waren een juist beeld van het aantal. Andere waarnemingen: rietgors 3 exx, 1 invallende watersnip en 3 roepende waterrallen.

Ruiterplas: 2 ex. Dit betrof een losse waarneming en dus geen telling, (Bert Mertens tijdens een excursie).

Commentaar:

Doordat er naast de rondvliegende waterpiepers maar een deel van de invallende vogels werden waargenomen was het moeilijk om een juist aantal vast te stellen. Het gaat vrijwel zeker om min. 65 vogels, maar mogelijk waren het er meer. Tot en met de winter 2012-2013 leek het erop dat het Groot Rietveld, bij gebrek aan tellingen elders, de enige slaapplaats was binnen de Hobokense Polder met nog 77 exx op 13/2/2013. De winter 2013-2014 bracht echter een verschuiving aan het licht. De telling van 29/12 bij de slaapplaats Groot Rietveld leverde 27 waterpiepers op, waarvan er

Kleine zwanen - Foto: Joachim Pintens

Goudvink - Foto: Julien Dua

potentiële slaappleaatsen (=rietvelden) werd geteld ligt het werkelijke aantal waterpiepers mogelijk hoger. Tot de winter 2012-2013 kwamen de waterpiepers uit ZW richting langs de Schelde aangevlogen. Dit leidde tot de veronderstelling dat ze mogelijk overdag foerageerden in de Polder van Bazel-Kruike.

vliegroue niet meer van tel is. Blijft de vraag vanaf waar de piepers tijdens de telling van 24 jan. vanuit NW richting kwamen aangevlogen. Langs de Burchtse Weel en andere gebieden op Linkeroever werd de soort op waarnemingen.be niet ingegeven. De dichtst bijgelegen gebieden waar waterpiepers gedurende de voorbije winter regelmatig overdag foerageerden zijn Doel Polder met max 52 exx op 17/1 (Wim Van Den Bossche) en Oude Arenberg Polder-Kieldrecht met max 68 exx op 13/1 (Kenny Hessel). Het lijkt ongelooftwaardig dat deze vogels met geschikte slaappleaatsen in de buurt als bv het Groot Rietveld te Kallo, de dagelijkse verplaatsingen naar Hobokense Polder maken.

slechts 19 ter plaatse invielen (LVS). Op 30/12 werden er minimum 19 exx geteld op een slaappleaats langs de Naftaweg ingang wandelpad Metaalstraat (BM) en op 1/1/2014 nog eens 15 exx op het Barberven/Reigershoek (BM). Het leek erop dat de kleinere aantallen op het Groot Rietveld eerder met een verspreiding van de vogels in het gebied te maken had dan met een daling van de populatie.

De recentste telling van 24/1/2016 met min. 65 exx op minstens 4 verschillende slaappleaatsen bevestigt deze stelling. Gezien er niet op alle

Uit de laatste telling blijkt dat de aanvliegroue nu NW tot Noord gericht is.

De voorbije winter werd er in de Bazelse Polder voor het eerst een slaappleaats van waterpieper vastgesteld met max. 48 exx. (zie verder lijst slaappleaatsen in Vlaanderen). Mogelijk is dit de reden waarom de ZW aan-

Waterpieper - Foto: J. Schwiebbe

Waterpieper-slaappleaatsen in Vlaanderen van 2014 tot 2016:

Slaappleaatsen van waterpiepers zijn vrij schaars in Vlaanderen. We zetten de belangrijkste tijdens de laatste drie jaar even op een rijtje:

PLAATS	MAX. AANTAL	DATUM	WAARNEMERS
Paddenbroek Berchem (O-Vlaanderen)	126 exx	22/2/2015	Thijs Lietaer
Centraal Rietveld en plassen - Ruien	110 exx	22/2/2015	Yann Feryn, Jacques Vanheuerswyn Paul Vandenbulcke
Groot Broek Sint Agatha Rode	87 exx	28/3/2015	Luc Hendrickx
De Gavers - Harelbeke	80 exx	13/1/2015	Christoph Wintein
Groot Rietveld Hobokense Polder	77 exx	13/2/2013	Luc Van Schoor
Domein Bokrijk/Genk	68 exx	2/2/2014	Peter Gabriels
Buylers Meersen - Lokeren	64 exx	17/3/2014	Joris Everaert
Doode Bemde - Neeryse	60 exx	27/10/2015	Steven Keteleer
Bonte Os - Deerlijk	58 exx	24/1/2015	Yann Feryn, Carlos Van de Giste
Bazelse Polder - Bazel	48 exx	24/11/2015	Wouter Van Gassche
Broek Denayer - Klein Willebroek	36 exx	5/11/2015	Kris De Keersmaeker
Het Trichelbroek - Veerle	35 exx	4/12/2014	Herman Berghmans

Voor meer info, opmerkingen of vragen over dit verslag neem gerust contact met Luc Van Schoor e-mail luc.vanschoor@scarlet.be

K3 zkt U1

Bij de vorige editie van dit blad waren we wat somber gestemd maar met de lente in het land is de stemming weer optimaal. Zeker voor vogelliefhebbers is dit de toptijd van het jaar. Haast elke week kan je nu, vanaf eind maart tot in juli, wel een vogelactiviteit meedoen. Er zijn de vogelexcursies naar het geweldige Marais d'Harchies en in het nabij Uilenbos. Maar er is ook de superboeiende vogel-vierdaagse naar Groningen en Drenthe in Noord-Nederland. Dit jaar kozen we voor een optimaal moment qua broedtijd van de daar voorkomende water- en moerasvogels (en dat is helaas iets minder geschikt voor studenten, sorry!). Het wordt alleszins een topper, dus wie zin heeft en zich vrij kan maken schrijft zo snel mogelijk in.

SLOW!

Nieuw vanaf deze lente zijn de vogelexcursies die wij organiseren met een SLOW!-label*. Dat zijn, de naam zegt het al zelf, trage activiteiten, gericht op het goed kunnen waarnemen van vogels. We leggen minder afstand af (dan bv bij een autotocht), en blijven lang hangen bij wat er opduikt voor de lens van de kijker of camera. Er is zo ook wat meer tijd om geluiden, gedrag en biotopen van bepaalde vogelloorten beter te leren kennen. Het zijn dus ideale excursies voor alle leergierige vogelliefhebbers, in aanwezigheid van telkens enkele ervaren kenners. Dit seizoen

organiseren we twee SLOW!-vogelexcursies: naar de Polders van Kruibeke en naar het Groot Rietveld in Kallo. Zeker de moeite! Voor de doorwinterde vogelaars is er evenmin gebrek aan boeiende activiteiten in onze regio. We organiseren een broedvogelinventarisatie in Wilrijk (Groen Neerland) en in Hoboken (Hobokense Polder), én het Regionaal Uilenonderzoek dat we in 2015 opstartten, loopt ook dit jaar door. Er zijn trekvogeltellingen op de Trektelpost HP, en we monitoren al voor het vierde jaar op rij de unieke blauwe reigerkolonie in het Schoonselhof. Op al deze activiteiten is hulp zeer welkom, dus wie een (paar) halve dagjes kan vrijmaken "voor het onderzoek" is een engel!

Bovendien besteden we deze lente extra aandacht aan de zwaluwen en volgen we nog steeds 'onze slechtvalken op't Kiel': gaan ze nu eens in de broedkast op de Silvertops broeden, of blijven ze flirten bovenop de Kristus Koningkerk? We zijn ook blij dat onze inspanningen voor het ontwerp en de bouw van een nieuwe vogelkijkwand aan het Broekskot (HP) tot de realisatie van een geweldige nieuwe vogel-ervarings-plek hebben geleid en hopen er u binnenkort ook eens te verwelkomen.

En of dit alles nog niet genoeg is: sinds de voorbije winter heeft ARDEA een echt uilen-werkgroepje, dat zeer hard werkte aan het maken en plaatsen van enkele broedkasten voor o.a. kerk- en steenuil die in onze regio

nog maar heel sporadisch voorkomen en die we graag alle kansen willen geven. Met de deskundige tips van de Kerkuilenwerkgroep Vlaanderen en de Steenuilwerkgroep, met de steun van enkele lokale sponsors en met veel energie en werkracht van o.a. Eddie en Niels

ARDEA plaatste 3 kerkuilkasten
Foto: Rui Van Reusel

Schild, is het plaatsen van deze kasten (in Hoboken en Wilrijk en binnenkort in Hove) een échte regionale vogel-beschermingsactie. ARDEA zal mee blijven zorgen voor monitoring en onderhoud, en hoopt de komende jaren de reeks uilenkasten te kunnen uitbreiden én er jonge uiltjes in te kunnen zien opgroeien. Dat wordt dan echt een (rustig) feest. Maar voorlopig is het dus wachten tot de eerste uilen (U1) in één van onze steenuil- (S1 of S2) of kerkuilencastten (K1, K2 of K3) komen broeden. ARDEA is er alleszins klaar voor!

Joris Van Reusel
Namens Vogelwerkgroep ARDEA

(*: het SLOW!-label is een eigen ARDEA-idee).

Algemene info

Lidmaatschap Natuurpunt: 27 euro per jaar te storten op onze rekening. Dit bedrag omvat het lidmaatschap voor het hele gezin. Als lid van Natuurpunt Hobokense Polder ontvangt men het algemeen verenigingsmagazine Natuur.blad en ons afdelingstijdschrift Polder.blad.

Abonnementen: Natuurpuntleden kunnen zich abonneren op het natuurstudietijdschrift Natuur.focus en het ornithologisch blad Natuur.oriolus aan telkens 8,5 euro. Beide tijdschriften samen kosten 14,50 euro.

Abonnement op het tijdschrift Polder.blad van Natuurpunt Hobokense Polder: voor leden van andere afdelingen door storting van 7 euro op onze rekening.

Verzekering: ieder Natuurpuntlid is verzekerd inzake burgerlijke aansprakelijkheid bij deelname aan de Natuurpuntactiviteiten. Niet-leden gaan mee op eigen verantwoordelijkheid. Daar het bestuur niet verantwoordelijk kan gesteld worden voor de gevolgen van brand, worden de rokers er uitdrukkelijk op gewezen dat zij dit doen op eigen risico.

Alle betalingen dienen te gebeuren op volgende rekening:
BE81 5230 8065 0424 van Natuurpunt Hobokense Polder. Op uw betalingen steeds reden van betaling en uw naam vermelden a.u.b.

Fiscaal aftrekbare giften (min. 40 euro) dienen rechtstreeks gestort te worden op rekening **BE56 2930 2120 7588 van Natuurpunt vzw, Michiel Coxiestraat 11 2800 Mechelen met vermelding "7742 Reservaatfonds Hobokense Polder"**.

Contactpersonen

Voorzitter: info@hobokensepolder.be
Danny Jonckheere, Cdt. Van Laethemstraat 45, 2660 Hoboken, 03/828.64.03

Conservator Hobokense Polder: conservator@hobokensepolder.be
Wim Mertens, Jan de Groofstraat 13, 2610 Wilrijk, 03/216.93.62

Redactie en lay out Polder.blad: tijdschrift@hobokensepolder.be
Ria Thys en Luk Smets, J.F.Kennedylaan 22, 2630 Aartselaar, 03/289.73.66

Ledenadministratie, penningmeester en webmaster:
leden@hobokensepolder.be - webmaster@hobokensepolder.be
Luk Smets, J.F.Kennedylaan 22, 2630 Aartselaar, 03/289.73.66

Geleide wandelingen: wandelingen@hobokensepolder.be
Annie Van Zwieten, Zomerdijklaan 4, 2660 Hoboken, 03/828.37.60

Propaganda:
André Driesen, Krekelstraat 124, 2660 Hoboken, 03/829.19.10

Goudklompjes:
Paarden en runderen:
André Van Langenhove, Zevenbergenlaan 8, 2660 Hoboken, 03/288.00.81
Natuurbeheer en contacten voor scholen:
Danny Jonckheere, Cdt. Van Laethemstraat 45, 2660 Hoboken, 0478/33 24 27

De **Polderwandelingen** worden verzorgd door onze natuurgidsen van Natuurpunt Hobokense Polder

Een wandeling in de Hobokense Polder aanvragen?

Hoe doe je dat?

Ieder die het wenst, ook scholen en verenigingen, kunnen een wandeling met natuurgids aanvragen bij Annie Van Zwieten. Contactgegevens: zie hoger.

Polder.flits: Van tijd tot tijd brengen we onze leden via e-mail op de hoogte van dringende berichten, die via ons tijdschrift niet tijdig kunnen meegedeeld worden of als herinnering. Wenst u zulke berichten te ontvangen, geef dan uw emailadres door aan flits@hobokensepolder.be

Met dank aan de fotografen van naaststaande reportage:
André Van Langenhove, Dirk Vanderpe, Guy Borremans, Kathy De Lange, Pierre Nowosad, Toon Verbruggen

Volg ons op Facebook

Website: www.hobokensepolder.be

Raadpleeg deze website voor achtergrondinformatie, foto's en videoclips van activiteiten, de geschiedenis van de Hobokense Polder, laatste info, ...

Onze afdeling heeft een **open bestuur**. De bestuursvergaderingen vinden in principe plaats op de **derde donderdag van de maand om 20 u in zaal Moretus, Berkenrodelei 34 te Hoboken**. Alle leden zijn welkom. Zie verder in het tijdschrift voor eventuele wijzigingen.

De perikelen van een vogelkijkplaats

Na 14 jaar
trouwe dienst...

en een
gewelddadige
dood...

een voorlopige
oplossing...

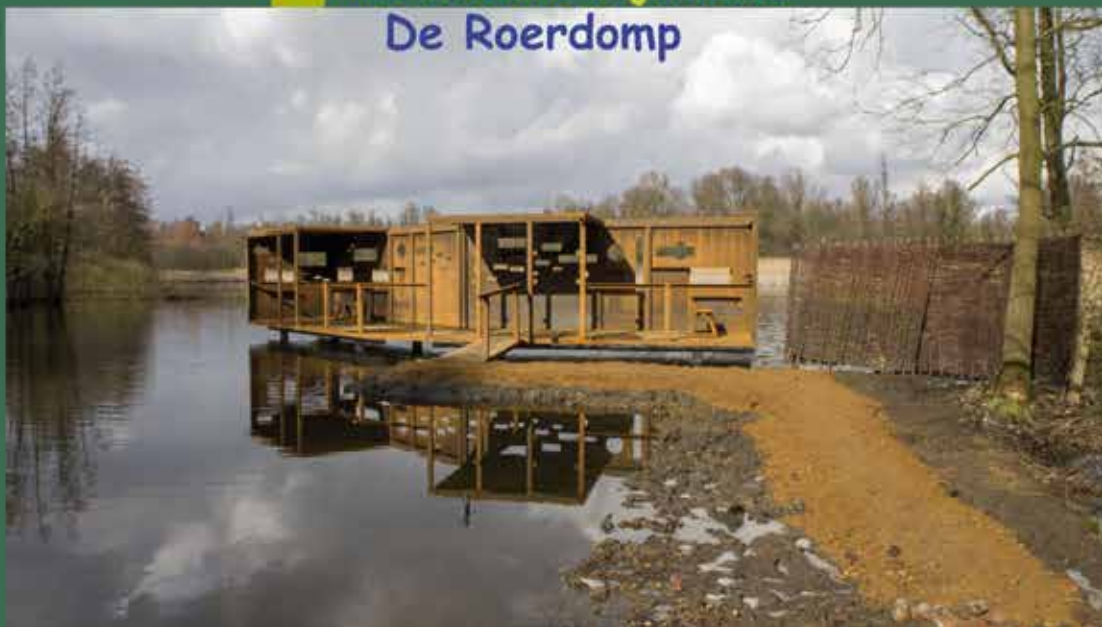

en hard
labour...

de nieuwe kijkwand

De Roerdomp

Activiteitenkalender

Activiteiten, waar je je op voorhand moet voor inschrijven, zijn in vet gemarkeerd.

- Za 2 apr Vogeltrektellen op telpost HP
- Zon 3 apr Zwerfvuilactie Hobokense Polder
- Za 16 apr **Blauwe reigertelling Schoonselhof**
- Do 21 apr Bewegingsvergadering in Moretus
- Za 23 apr **Vroegochtendwandeling met ontbijt in HP**
- Zo 24 apr **Le Marais 'd Harchies**
- Zo 1 mei **Tiengemeten**
- Zo 1 mei Zwerfvuilactie Hobokense Polder
- Ma 16 mei **Vogelexcursie Slow! - KBR**
- Do 19 mei Bestuursvergadering in Moretus
- Do 2 juni **Vogelvierdaagse Groningen**
- Zo 5 juni Zwerfvuilactie Hobokense Polder
- Zo 12 juni **Viroin**
- Do 16 juni Bestuursvergadering in Moretus
- Vr 17 juni Glimwormenwandeling in HP
- Zo 19 juni **Kunstenroute met receptie in de HP**
- Za 25 juni Natuurbeheer in de Hobokense Polder
- Zo 3 juli **Vogelexcursie Slow! - Kallo**
- Zo 3 juli **Natuurbeheer in de Hollebeekvallei**
- Vr 8 juli **Er groeit iets in Meise ...!**

Natuurbeheer: Onze Goudklompjes werken elke woensdag in de Polder en dit van 9 u tot ca 13 à 14 u.
Voor info: contacteer André Van Langenhove,
03/288 00 81
Info natuurbeheer scholen: Danny Jonckheere,
0478/33 24 27 - jonckheeredesmedt@gmail.com

Artikels voor het volgende Polder.blad - met
verschijningsdatum 1 juli 2016 - dienen bij de redactie te
zijn op **31 mei 2016** (zie colofon, blz. 26)

www.hobokensepolder.be